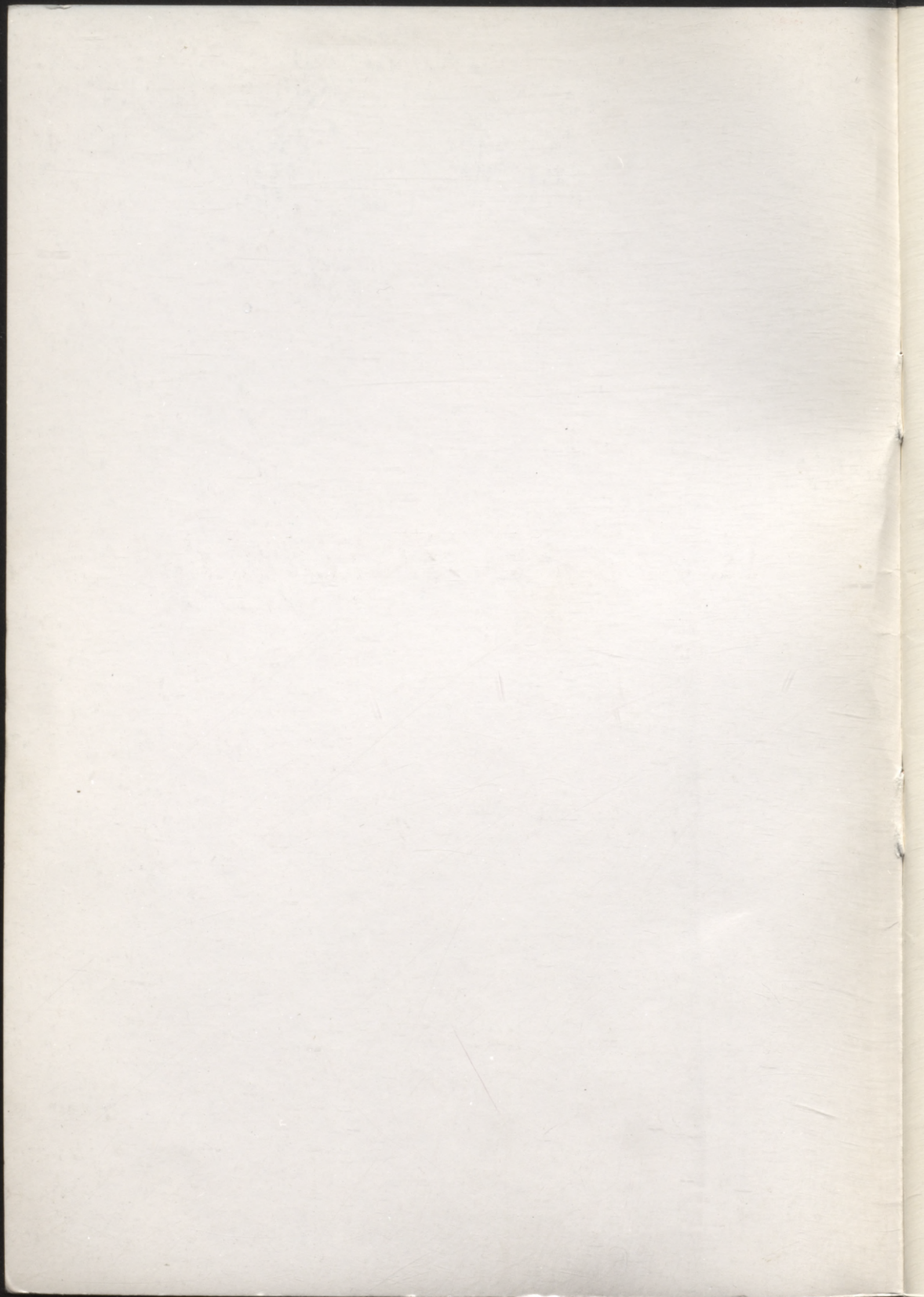

IECAVAS BAZNĪCA

96-4
L 142

L
2

"NOVADS" Nr. 9

IECAVAS BAZNĪCA

Bauska
1996

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

~~96-~~ 12.804
0303041649

Teksta autore un sastādītāja Mārīte Putniņa
Fotogrāfs Ints Lūsis
Atbildīgā par izdevumu Mārīte Putniņa

Grāmata izdota ar
SOROSA FONDA — LATVIJA
atbalstu

Ūz 1. vāka: Skats uz Iecavas baznīcu. Foto, 1996. g.
Ūz 4. vāka: Iecavas baznīcas vecākā altārglezna "Golgāta".
M. Švarcs, 17. gs. vidus. Foto, 1996. g.

Skats uz Iecavas dzirnavām un baznīcu. Foto, ap 1904. g.

IEVADS

Pieskaršanās zemes, vietas, celtnes vai cilvēka mūžam izraisa neapraķstāmas dvēseles trīsas, kas pilnas gan ar ziņkāri un uzdrīkstēšanos, gan pietāti un vēlēšanos izprast. Jo senāks stāsts, jo tuvāk izdodas tajā ielūkoties, jo lielāks satraukums pirms pagātnes priekšskara pavēršanas. Kas aiz tā atklāsies - notikumiem bagātas un skatuves cienīgas ainas, gleznainas ainavas vai varenas celtnes? Bet varbūt ikdienišķajai dzīves prozai nebūs pat vispieticīgāko dekorāciju?

Garais Iecavas baznīcas mūžs

līdzinās tām pašām krustcelēm, kurās tā stāv. Krustcelēm starp uzplaukumu un sabrukumu, starp spožumu un postu. Liktenis 400 gadu garumā šūpojis seno dievnamu, liekot piedzīvot gan laimīgus un cerību pilnus brīžus, gan nelaimes un nabadzību. Mēģinājums atdzīvināt Iecavas baznīcas vēsturi tieši šo likteņa svārstību dēļ ir tik grūts un reizē vilinošs. Apdzeltējušās lapās un biežajos baznīcas mūros ierakstītais stāsts brīžiem aprūkstas tumsā, no kuras var iziet tikai uzminot vai lēnām sataustot pareizo taku starp gruvešiem, putekļiem un pelniem.

Jau pati celtnes tapšana atklājas kā ilgs un mokošs process, kas nekādi nesakrīt ar ieceres vērienu, ko var apjaust no baznīcas apjoma un varenajiem mūriem. Mūžīgi nepabeigta, brīžiem pussabrukusi, ievainota karos, gandrīz pilnīgi nopostīta un atkal atdzimstoša - tāda mūsu priekšā nostājas Iecavas baznīca.

Gājis bojā un iznīcināts tikpat kā viss, kas varēja liecināt par senāko mantojumu - gadsimtiem krātām arhitektūras un mākslas vērtībām. Seja zaudējusi vaibstus. Varbūt tomēr kopīga ielūkošanās spēs tos uz mirkli sazīmēt, lai palīdzētu veidot jaunu un pārliecinošu tēlu.

Notikumu gaitas un Iecavas baznīcas vizuālā tēla rekonstrukcijā liela nozīme ir rakstītajām ziņām, kas nonākušas mūsu rīcībā. Tās bieži vien ir vienīgais pieturas punkts, izsekojot paša dievnama un sen zudušu lietu liktenim. Galvenais avots, kas sniedz ziņas par Iecavas baznīcas vēstures senāko periodu, ir vizitāciju materiāli un inventāru apraksti 1637.-1776.gadā, sarakste un dokumenti, kuros fiksēti būvdarbi baznīcā un pastorātā 1699. - 1852. gadā, kā arī baznīcas grāmatas, kas glabājas Latvijas Vēstures arhīvā. Interesantu un vērtīgu vēsturisku liecību par 1812. gada kara notikumiem Iecavā mums atstājis to aculiecinieks mācītājs K.E.H.Kins. Viņa sarakstī-

tās atmiņas ļauj uzzināt arī ko vairāk par baznīcu šajā laikā. Senākais zināmais Iecavas baznīcas attēls ir F. Krauzes litogrāfija pēc K. J. R. Minkeldē 1823. gada zīmējuma, kurā redzams Iecavas skats ar baznīcas torni.

Pirmās publicētās ziņas par Iecavas baznīcu un draudzi ir baznīcas 300 gadu jubilejai veltīti vēsturiski apraksti 1867. gada "Latviešu Avīzēs", kuru autors varētu būt mācītājs K. K. F. Alberti. Iecavas baznīca un draudze aprakstītas arī T. Kalmeijera sastādītajā Kurzemes baznīcu un mācītāju rādītājā 1890. gadā.

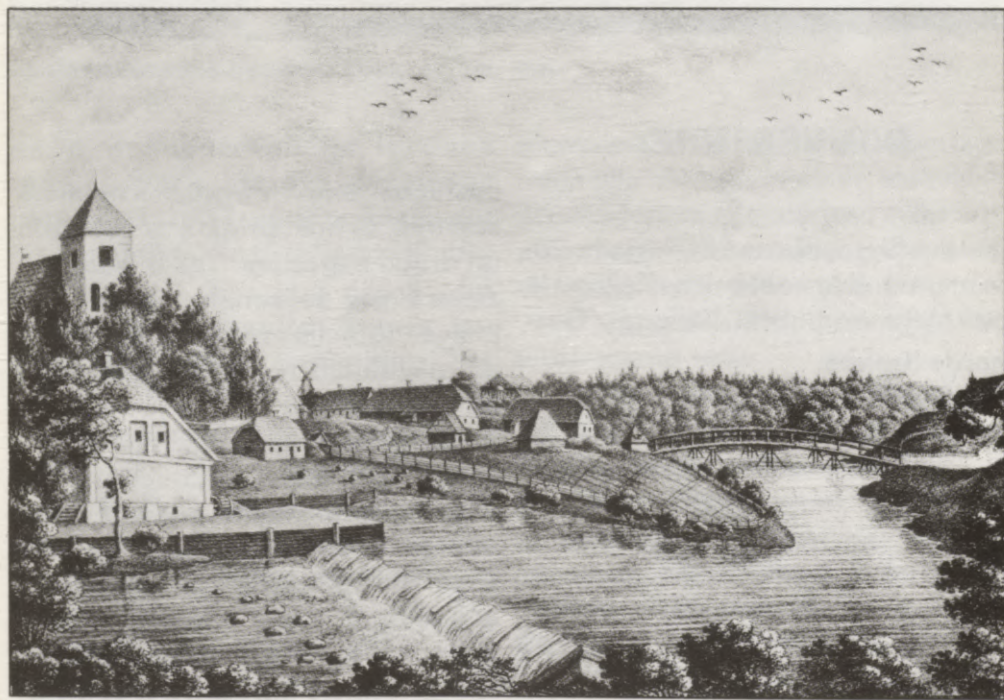
Nākamais plašākais informācijas avots ir mācītāja J. Lūša sarakstītā "Iecavas draudzes vēsture", kas 1936. gadā izdota A. Gulbja apgādā Rīgā. To joprojām var uzskatīt par lielāko un nozīmīgāko Iecavas un baznīcas vēstures apcerējumu. Visai apjomīgais darbs sevī ietver plašu aprakstu par Iecavu un tās tuvāko apkārtni Latvijas vēstures kopainā no laika pirms vācu krustnešu iebrukuma līdz pat 20. gs. 30. gadiem. Tas ne tikai sniedz vēsturiskas ziņas, bet ir arī interesanta lasāmviela vēstures mīļotājiem. Mācītājs J. Lūsis arī vēlāk 1958. gadā emigrācijā ASV publicējis vēsturisku apskatu par Iecavas-Lambārtes draudzi kristīgajā mēnešrakstā "Ceļa Biedrs".

Nenovērtējami šodien ir Pieminekļu valdes 20. - 30. gados

apkopotie materiāli. Tās fotoarhīvā atrodami lecavas baznīcas, iekārtas un inventāra attēli bieži vien ir vienīgais vizuālais materiāls par daudziem bojā gājušiem priekšmetiem. 30. gados lecavā strādāja fotogrāfs T. Bidegs, kura fotonegativu kolekcija tagad glabājas Bauskas novadpētniecības un mākslas muzejā. Viņa atstātais mantojums rāda mums Lecavas baznīcu gan vienkārši skaistos skatos, gan sadzīves rituālos - kāzās, bērēs, svētkos un dievkalpo-

jumos. Bagātīgajā attēlu klāstā atrodami arī unikāli fotomateriāli.

1983. gadā sakarā ar restaurācijas projekta pasūtījumu Kultūras pieminekļu restaurēšanas projektēšanas kantorī tika sagatavota pirmsprojekta vēsturiskā izpēte, kuras autore ir vēsturniece G. Daube (mašīnrakstā). Tas ir otrs lielākais pētījums, kas veltīts lecavas baznīcas vēsturei. 1989. gadā D. Sinkeviča apkopojusi arī lecavas baznīcas kapu vēsturiskās izpētes materiālus.

Iecava. F. Krauzes litogrāfija pēc K. J. R. Minkeldē zīmējuma, 1823. g.

Notikumus pēc II pasaules kara daiļrunīgi raksturo dokumenti, kas glabājas Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Pieminekļu pētniecības centra arhīvā un Iecavas draudzē. Pēckara perioda noskaņojumu attēlo arī mācītāja V. Pārpuča publikācija izdevumā "Novads" 1992. gadā "Iecavas evaņģēliski - luteriskās baznīcas un draudzes īss vēsturisks apskats pēc II pasaules kara". Pēdējos gados laikrakstā "Bauskas Dzīve" publicētie raksti lielākoties veltīti dievnama atjaunošanas procesam. Restaurācijas institūta 1991. gadā publicētajā 1988. gada pētniecības un projektēšanas darbu pārskatā

"Vēsturiskā celtniecība Latvijā" atrodama informācija par Iecavas baznīcas restaurācijas projekta iecerī, ko aprakstījušas vēsturniece G. Daube un arhitekte G. Erdmane.

Vērtīgs vizuālais materiāls par Iecavas baznīcu atrodas J. Zivarta kolekcijā Iecavā. Darba veidošanā tāpat izmantoti Rundāles pils muzeja, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas, Bauskas novadpētniecības un mākslas muzeja, Latvijas Vēstures muzeja un citi materiāli.

Autore pateicas visiem, ar kuru laipno atbalstu un palīdzību šis darbs veidots un ieraudzījis dienas gaismu.

BŪVVĒSTURE

Iecavas baznīca bija starp tiem 70 dievnamiem, kurus 1567. gada 28. februārī Kurzemē un Zemgalē pavēlēja nodibināt hercogs Gotthards Ketlers.

Par pirmās Iecavas baznīcas ēkas celšanas laiku ziņu trūkst, taču, ja ticam uzrakstam uz vecākā baznīcas zvana, tad var uzskatīt, ka pirmā koka baznīca bijusi uzcelta jau ap 1576. gadu. Teika stāsta, ka baznīcas celšanas vietu norādījis pats Dievs, noveldams tai domātos baļķus no tuvējā uzkalniņa upes ielejā. 1633. gada vizitācijas dokumentos atrodamas ziņas, ka

baznīcas ēka atrodas nolaistā stāvoklī, tā nostiprināta ar balstiem un draud sagāzties. Tas ir viss, kas zināms par šo senāko celtni. Tās pašas vizitācijas materiāli apraksta arī mācītāja dzīvokli, kas bijis vecs un sabrucis.

1637. gadā tika nolemts uzsākt jauna dievnama celtniecību. Tās vajadzībām visām apkārtējām muižām kopā bija jāsaģādā 600 baļķi, 60 mārkas naudas amatnieku atalgojumam un 7 strādnieki katru dienu, bet saimniekiem jāpieved noteikts skaits akmeņu vezumu. Jaunās, šoreiz mūra, baznīcas celtniecības darbi sākās 1641.

Skats uz Iecavas baznīcu. Foto, 20. gs. sāk.

gadā, tos pārraudzīja Iecavas muižas pārvaldnieks Johaness Fabriciuss. 1657. gada vizitācijā par baznīcu teikts, ka tā ir "jauna un bez trūkumiem", kas ļauj domāt, ka celtniecība pabeigta. Tomēr jau 1664. gadā baznīca esot bijusi bez jumta, un 1673. gadā vietējie muižnieki solījuši salmus jumta segšanai. Tikai 1699. gadā tika savākti līdzekļi remontam un uzlikts jauns kārniņu jumts, ielikta jaunas durvis un logi, un ēka izbalsināta no iekšpuses un ārpusē. Remontdarbi izmaksāja 3831 florīnu. 1699. gadā arī mācītājmuižā tika uzcelta jauna dzīvojamā ēka un zirgu stallis, kuru būvei pats mācītājs R. Grots

piemaksājis 14 dālderus. Mācītāja mājā bija astoņas istabas, atsevišķi atradusies muižas kalpu māja un saimniecības ēkas - klēts, rija, kūts un staļļi. Kādu laiku blakus esošo veco pastorāta ēku izmantoja kā iebraucamo sētu.

Tālākos būvdarbus pārtrauca Ziemeļu karš un Lielais mēris. Tornis palika uzcelts tikai līdz pusei, zem klajas debess mūri bija iekārti abi baznīcas zvani. Draudzes telpas griestu velves tāpat neizdevās pabeigt. 1724. gadā atkal bija caurs jumts, un 1763. gadā šī nolaidība beidzās traģiski - baznīcas jumts iebruka, un vēl sešus gadus pēc tam dievkalpojumi notika kādā šķūnī.

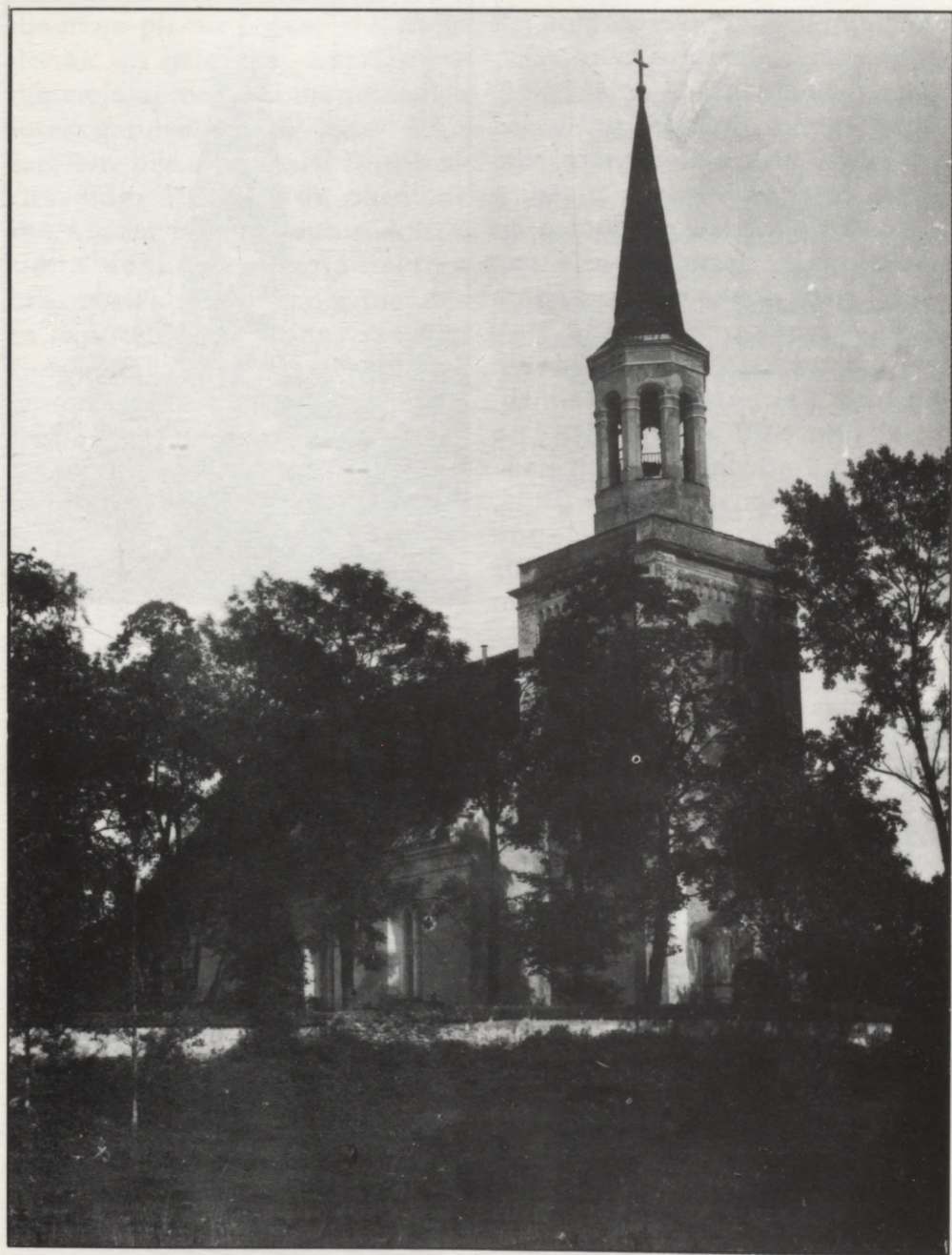
Iecavas pastorāts. Foto, ap 1904. g.

1769. gadā darbu baznīcā uzsāka namdaris Pauše un mūrnieks Miķelis. Līdz 1772. gadam bija uzlikts jauns jumts, daļēji pabeigtas griestu velves, ieliktas jaunas durvis un logi. Tikai no nepabeigtā torņa drūpošie akmeņi joprojām apdraudēja dievlūdžējus pie ieejas baznīcā. 1793. gadā, 150 gadus pēc baznīcas celtniecības sākuma, atsākās torņa būve. Divu gadu darba rezultāts bija drūms - zemais, smagnējais tornis ar četrslīpju jumtu tikai nedaudz pacēlās virs baznīcas jumta. Nespēdams slēpt savu sarūgtinājumu, mācītājs J. N. Kins to nosauca par "neizdevušos

arhitektūras darinājumu".

1812. gada karš pavisam tieši skāra Iecavu un baznīcu. 7. jūlijā te notika kauja, par piemiņu no kuras baznīcas mūrī palikušas divas čuguna lodes. Kādu brīdi baznīcā bija novietoti ievainotie, bet vēlāk bija ierīkots zirgu stallis. Prūšu karavīri bija atlauzuši baznīcas kapu velves un izvilkuši no turienes mirušos. Neraugoties uz postījumiem, jau šī paša gada 7. decembrī baznīca no jauna tika iesvētīta un atsāka darboties.

1821. gadā pēc Kurzemes guberņas arhitekta H. E. Dihta projekta Iecavā uzcēla jaunu

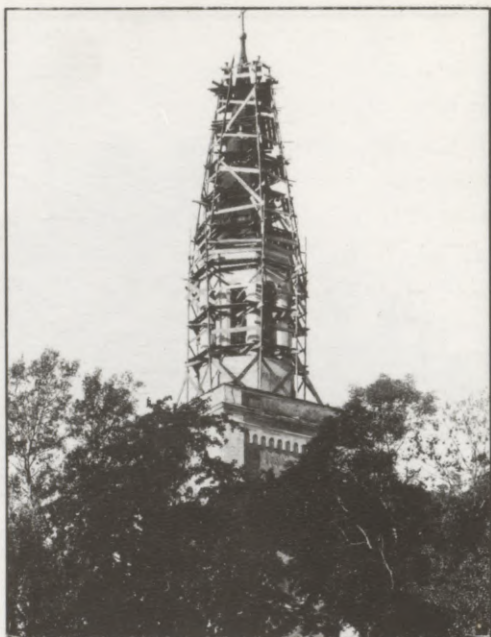

Iecavas baznīca. Foto, 1930. gadi.

mācītājmuižas dzīvojamo ēku. Tā bija vienkārša vienstāva mūra māja, kuru galvenajā fasādē rotāja tikai palladiāniskā portāla motīvs ar toskāniskā ordera kolonnām, virs kurām atradās klasisks trīsstūra frontons. Šajā laikā atjaunotas arī mācītājmuižas saimniecības ēkas.

1862. gadā notika baznīcas altāra pārbūve, nākamajā gadā tika izbalsinātas iekšējās un fasāde, un sakopta kapsēta. Kopā darbi izmaksāja 500 rubļus, 100 no kuriem, kā arī dakstiņus un kaļķi deva grāfs P. fon der Pālens. 1864. gadā baznīcā uzstādīja jaunu kanceli, bet 1865. gadā nomainīja logus, augšējās rūtīs ieliekot krāsainus stiklus. Baznīcas labiekārtošanai tik veiksmīgais periods vainagojās ar torņa pārbūvi 1874. gadā. Tornis kopā ar jauno smaili bija 147 pēdas augsts, un tā būve izmaksāja 2524 rubļus. Vienlaicīgi ar torni pārbūvēja arī baznīcas portālu. 1881. gadā baznīcas altāra daļas ziemeļu pusē piebūvēja nelielu kvadrātveida sakristeju. Pēc vairāk kā diviem simtiem gadu dievnams bija pabeigts. Tā vaibstos netrūka vairs nekā - lielā un viduslaicīgi smagnējā celtne bija ieguvusi savam raksturam un arī jaunajam laikam atbilstošu diženumu.

I pasaules karš un tam sekojošie notikumi smagi skāra Iecavas baznīcu, šāviņi bija izplēsuši caurumus jumtā, bojāts bija tornis, izsisti logi.

Iecavas baznīcas torņa remonts. Foto, 1924. g.

1919. gadā dievnamu postījuši arī lielnieki, kas tur rīkoja mītiņus. Mācītājmuižā kara laikā bija apmetusies vācu armijas lidotāju nodaļa, bet 1919. gadā viņus nomainīja lielnieku karaspēks. Tam aizejot atklājās bēdīga aina - bija izņemti visi logi un durvis, izlauzta krāsnis un grīdas.

Smagajos pēckara gados draudze aktīvi sāka dievnama atjaunošanu. 1924. gadā salaboja apdraudēto baznīcas torni, tam atjaunoja skārda segumu un nobronzēja krustu, tika saliktas izdauzītās logu rūtis un izremontēts ģērbkambaris. 1926. gadā salaboja baznīcas jumtu,

atjaunoja piecus logus, nokrāsoja sienas un griestus, bet ārpusē atjaunoja apmetumu un nomainīja notekcaurules. 1000 latus šiem darbiem bija piešķīrusi Baznīcas Virsvalde. 1928. gadā baznīcas altāra daļa ieguva jaunu skārda jumta segumu, dievnamā tika ierīkots elektriskais apgaismojums un iemūrētas trīs jaunas krāsnis. Vienlaicīgi ritēja mācītājmuīžas remonts. 1921. gadā mācītājs varēja dzīvot tikai divās istabās. 1926. gadā šeit varēja apmesties arī veterinārārsts. 1938. gadā izman-

tojamās bija jau sešas istabas, virtuve, pagrabi, pieliekamie un nepieciešamās saimniecības ēkas. 1934. gadā remontdarbi baznīcā atsākās, tika atjaunoti iebrukusie baznīcas griesti un torņa galerija, tomēr visvairāk izmaiņas skāra interjeru. To papildināja ar nacionālā stilā ieturētām detaļām, kā arī griestu un sienu krāsojumu. Ģērbkambarī ar dēļu sienu atdalīja istabu mācītājam. Visi šie darbi izmaksāja vairāk kā 3000 latus. Atjaunotās baznīcas iesvētīšana notika 1934. gada 23. septembrī,

Iecavas mācītājmuīža. Foto, 1930. gadi.

Skats uz Iecavas baznīcu. Foto, 1949. g.

piedaloties Baznīcas Virsvaldes pārstāvim prāvestam V. Rozeniekam un citiem mācītājiem.

Il pasaules karš nesa jaunu postu, un šoreiz uz ilgāku laiku. Nākamo gandrīz 50 gadu apraksts sastāv no nelaimēm, zaudējumiem un smagām rūpēm, kuras uz saviem pleciem nesa Iecavas draudze un mācītāji. 1944. gada apšaudē smagi cieta baznīcas jumts un tornis. Dievnamam bija trāpījuši apmēram 20 šāviņi, kas sadragāja kārniņu jumtu, izsita griestos lielu robu, tāpat bija sagrauti divi torņa

pilastrī un izsisti logi. Remontdarbi nebija iespējami līdz pat 1945. gada augustam, kad pēc draudzes sapulcēšanās tika veikti pagaidu glābšanas darbi. 1946. gadā baznīcai uzlika dēlīšu jumta segumu. Tas jau 1949. gadā bija sapuvis un caurs, arī ģērbkambara jumts bija caurs, griesti iebrokuši un grīda sapuvusi. 1953. gada 23. augustā vētra norāva daļu no jumta seguma. 1954. gadā pēc Jelgavas starprajonu būvinspektora Ā. Zandersona norādījumiem baznīcai tika uzbūvēta lēzena pagaidu jumta

Iecavas mācītājmuīža. Foto, 1949. g.

konstrukcija ar papes segumu. 1956. gadā ar papi noklātos griestus nodarvoja un nokaisīja ar granti. Neraugoties uz valsts iestāžu draudiem dievnamu atņemt, draudze joprojām pūlējās seno celtni glābt un palikt tajā. 1958. gadā griestus trijās vietās apsīta ar finieri, vēlreiz noklāja ar papi bojātās vietas jumtā un remontēja sašauto torni. Tam atjaunoja skārda segumu un sagrauto pilastru vietā iemūrēja divus ķieģeļu balstus. Draudze gatavojās veikt baznīcas kapitālo remontu un vāca tam materiālus. Tajā pašā laikā dievnams bieži cieta

no vandālisma. 1971. gadā baznīcai tika izlauztas durvis, izsīti logi, uzlauzta grīda un sagriezta altārglezna. 1972. gada naktī no 15. uz 16. aprīli iebruka jumts virs draudzes telpas. Tā paša gada augustā notika vēl viena nelaime - tika aizdedzināta baznīcas altāra daļa. Ugunsgrēkā gāja bojā atlikusī Iecavas un uz šejieni pārvestā Lambārtes baznīcas iekārta.

1976. gada 19. oktobrī Bauskas rajona izpildkomiteja nolēma atsavināt baznīcu Iecavas evaņģēliski-luteriskajai draudzei, atstājot tās lietošanā tikai ģērbkambari.

Baznīcas ēku nodeva Iecavas pilsētciemata izpildkomitejai, kurai uzdeva realizēt ap baznīcu esošā laukuma labiekārtošanu un baznīcas torņa rekonstrukciju par skatu torni.

1982. gadā Iecavas pilsētciemata izpildkomiteja pasūtīja Kultūras pieminekļu restaurēšanas projektēšanas kantorī baznīcas restaurācijas un rekonstrukcijas projektu ar nolūku izmantot ēku kā koncertzāli.

Visnotaļ vērienīgā arhitektes G. Erdmanes projekta iecere, kas tā arī palika nerealizēta un šobrīd zaudējusi savu aktualitāti, paredzēja izveidot jaunu pagrabstāvu zem draudzes telpas ar sanitārajiem mezgliem un garderobēm. Zāles daļā agrāko luktu vietā bija plānots balkons, bet zem tā vestibils. Zāles grīda un skatuve bija projektētas ar slīpumu labākai redzamībai, bet skatuve paredzēta altāra daļā. Zāles

Iecavas baznīca. Foto, 1974. g.

Iecavas baznīcas iekšskats. Foto, 1974. g.

bēniņos bija iecerēts izvietot aktieru telpas un izstāžu zāli. Tornim bija jākalpo kā kāpņu telpai ar iespēju uzkāpt arī vaļējā galerijā. Šis tomēr nav vienīgais projekts, kura uzdevums bija mainīt dievnama funkciju. Valdošās varas attieksme pret baznīcu kā naidīgas ideoloģijas nesēju un liekulīgā dievnamos koncentrēto arhitektūras un mākslas vērtību atzišana radīja īpatnēju izpratnes deformāciju.

Iecavas mācītājmuiža. Foto, 1980. g.

Interesants tās piemērs ir 1985. gada arhitektes I. Saknes diplomdarba projekts, kas paredzēja Iecavas baznīcas pārbūvi par klubu. Tā vajadzībām nepieciešamās palīgtelpas izvietojās jaunā būvapjomā, no kura zālē varētu nokļūt pa pazemes pāreju, bet caur virszemes daļas stiklotajām sienām varētu vērot baznīcas arhitektūru un iekšējā pagalmā izvietoto skulptūru dārzu. Baznīcas kapus bija paredzēts pārveidot par parku, saglabājot tikai interesantākos kapu pieminekļus.

1984. gadā baznīcai nojauca torņa smaili, kas draudēja nogāzties. 1985. gadā pēc ugunsgrēka nojauca mācītājmuižas dzīvojamo ēku.

Pēc vairākkārtējiem draudzes lūgumiem ierādīt citas telpas, 1988. gada 26. septembrī Bauskas rajona vadība nolēma atdot baznīcu draudzei.

Atgriezoties pie dievnama sākotnējās funkcijas, neizbēgami radās restaurācijas pārprojektēšanas nepieciešamība, jo daudzi no iecerētajiem pasākumiem draudzei

izrādījās nevajadzīgi un nepieņemami. Neraugoties uz problēmām, Iecavas draudze ar pagasta, vietējo uzņēmumu, māsu draudzes ASV un citu palīdzību uzsāka smago atjaunošanas darbu. 1989. - 1990. gadā tika nolīdzināti mūri, atjaunota dzega. Darbus veica celtniecības kooperatīvs "Ličupe" A. Murāna uzraudzībā. 1991. - 1993. gadā tika pabeigts jumts virs draudzes telpas un atjaunota torņa galerija un smaile. 1995. gadā jumts uzlikts arī altāra daļai. To paveica uzņēmums "Celtnieks" J. Circeņa vadībā. Iecavas draudze uz sava dievnama

420 gadu jubileju bija sapulcējušies baznīcā, lai gan pagaidām mūri ir tukši - to vienīgais iekārtojums ir sastatnes un caurvējš. 1996. gada 1. jūnija svētku dievkalpojumā telpu piepildīja lūgšanas un cerība par atdzimšanu.

ARHITEKTŪRA

Iecavas baznīca ir tuvu austrumu-rietumu virzienam orientēta garenbūve, kurai rietumu galā piekļaujas masīvs kvadrātisks tornis, bet austrumu galā - nedaudz šaurāka un zemāka poligonāla apsīdas

Skats uz baznīcas dienvidu fasādi. Foto, 1930. gadi.

Skats uz baznīcas ziemeļu fasādi. Foto, 1930. gadi.

formas korā daļa. Ēku sedza stāvs divslīpju kārniņu jumts ar nelielu ieliekumu. 20. gs. 50. gados uzbūvētā pagaidu jumta konstrukcija bija daudz lēzenāka, bet šobrīd, atbilstoši restaurācijas projektam, tā atguvusi savas sākotnējās formas. Draudzes telpas jumta austrumu galu rotāja vējrādītājs. Torņa noslēgumu veido astoņstūra galerija un virs tās astoņstūra piramīdas formas smaile, segta ar skārdu. To noslēdz lode un krusts. Šādu smaili

baznīca ieguva tikai 1874. gadā, līdz tam zemo kvadrātisko torni sedza četrslīpju kārniņu jumts. Altāra daļas ziemeļu pusē atrodas neliela kvadrātveida sakristeja.

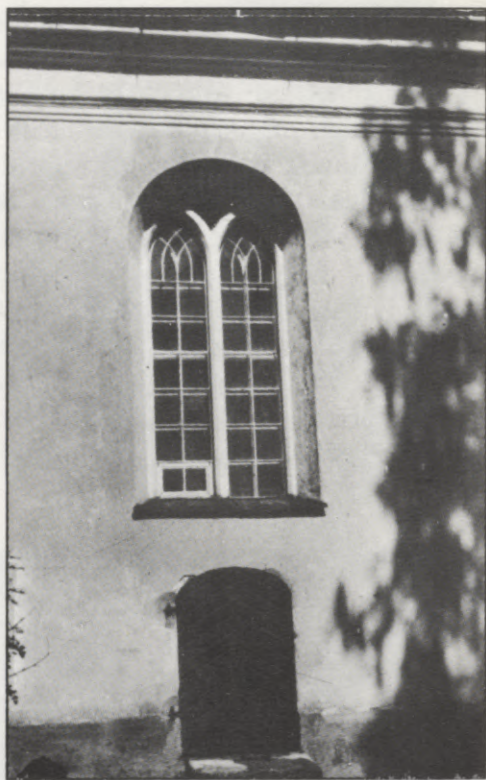
Baznīcas pamati mūrēti no laukakmeņiem, bet sienas ir akmens un ķieģeļu mūra. Ēka ir apmesta un balsināta. Katrā baznīcas garenfasādē ir četri pusloka logi, kas katrs ar mūrētu stiegru sadalīti divās smailarkas formas daļās. Tas rada gotisku

Torņa rietumu fasāde. Foto, 1949. g. Altāra daļa. Foto, 1996. g.

Portāls. Foto, 1939. g.

Logs un sānu durvis dienvidu fasādē. Foto, 1939. g.

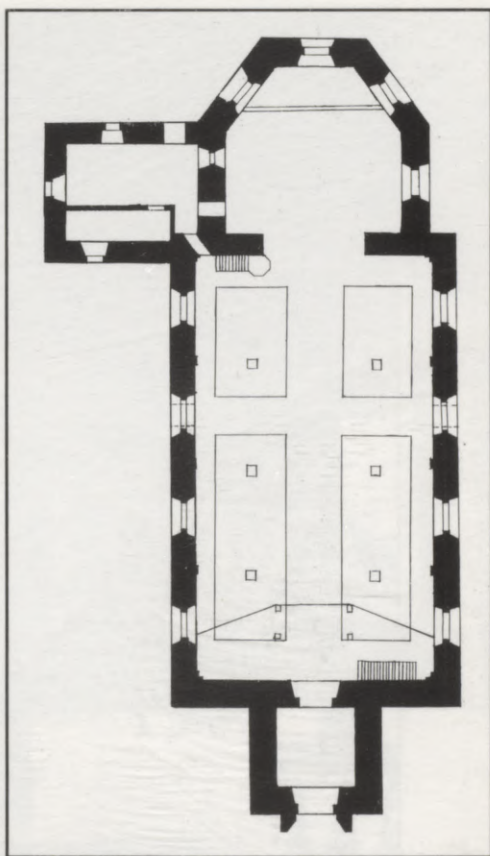
iespaidu, ko papildina metāla rāmis ar sīku rūtojumu. Šādu izskatu, ar krāsainiem stikliem augšējās rūtis piedevām, logi ieguva tikai 1865.gadā. Līdz tam katram logam bija tikai astoņas rūtis. Četri tādi paši logi izvietoti kora daļas sienās. Torņa logi izkārtoti trijos stāvos. Pirmā stāva līmenī torņa ziemeļu un dienvidu sienās atrodas nelielas šauras logu ailas. Zem nodrupušā apmetuma var saskatīt šo logu sākotnējo apaļo formu un tādu pašu

logu arī torņa rietumu fasādē, ko aizsedza 1874. gadā būvētais portāls. Otrā stāva līmenī ieejas fasādē atrodas apaļš logs ar metāla rozetes veida rūtojumu, bet sānu fasādēs šādas pašas formas logi aizmūrēti, un uz apmetuma logu vietā iezīmēts tas pats rozetes veida rūtojums. Augšējā stāvā katrā fasādē atrodas divi lielāki pusaploces formas logi, mūrējums starp kuriem atkārti draudzes telpas logu formu. Aplūkojot K. J.

R. Minkeldē zīmējumu, kurā attēlots tornis pirms 1874. gada pārbūves, tā augšējā daļā redzami lielāki četrstūra formas logi, bet zem tiem divi pusloka logi torņa rietumu fasādē. Jādoma, ka torņa pārbūves laikā augšējie logi pārdalīti ar mūra stiegru, bet otrā stāva logi aizmūrēti, atstājot apaļo lodziņu ieejas fasādē un imitējot tādus pašus sānu fasādēs ar iezīmētu rūtojumu.

Baznīcas galvenā ieeja atrodas torņa rietumu fasādē, tai ir lēzenas pusloka arkas forma. Portāls savu romānisko noformējumu ieguvis 1874. gadā, un tajā atkārtojas torņa dekoratīvajā apdarē izmantotais dzeguļu motīvs. Divas mazākas durvis atrodas abās draudzes telpas garenfasādēs, arī tām ir pusloka forma.

Fasādes apdare, kā tas ir raksturīgi šī laika Kurzemes un Zemgales baznīcām, ir atturīga. Par dekoratīvu elementu var uzskatīt vienīgi spēcīgi profilēto dzegu. Tornis savu apdari ar dekoratīvo dzeguļu joslu kvadrātiskās daļas augšējā malā ieguva tikai 1874. gadā. Iecavas baznīca visai maz mainījusi savu ārējo veidolu, vairākkārtējie remontu un pārbūves to skāruši maz, zem dekoratīvajiem papildinājumiem viegli saskatāmas sākotnējās formas. Tas arī ir galvenais, kas saglabājies pēc daudzu gadu posta.

Iecavas baznīcas plāns. Uzmērojums, 1939. g.

INTERJERS

Mēģinot iztēlēt restaurēt Iecavas baznīcas sākotnējo interjeru, nākas pievērsties citu Kurzemes un Zemgales dievnamu arhitektūrai, nedaudzajām dabā atlikušajām liecībām un nabadzīgajiem aprakstiem. Laikam jau iespaidīgās celtnes vērienīgā iecere, kuras realizācija sākās 17. gadsimtā, tā

Iekšskats uz altāri. Foto, 1930. gadi.

Iekšskats uz ērģeļu luktām. Foto, 1939. g.

isti neatbilda vietējo muižnieku un draudzes iespējām. Arvien kaut kas palika nepabeigts, bet sākotnēji labās idejas īstenojās krietni pieticīgākā veidā.

Pirmajā celtniecības posmā 1641.- 1699. gadā pilnīgi pabeigta bija tikai altāra daļa, to sedza koka zvaigznes velve. Trīsjomu koka velves bija iecerētas draudzes telpā, par ko joprojām liecina saglabājušies pilastrī sienās. Tomēr sānu jomi palika izvēlēti tikai līdz pusei, bet centrālā joma griesti bija vienkārši noklāti ar dēļiem. Nepa-

beigtās velves balstījās uz sešām koka kolonnām, katrā pusē trim. 1763. gadā iebruka baznīcas jumts. Pēc remontdarbiem 1772. gadā griesti atkal bijuši tikai līdz pusei izvēlēti. Līmeniskus koka griestus, iespējams, baznīca ieguva 19. gs. otrajā pusē, tie tāpat ar pasijām balstījās uz trim koka kolonnām katrā pusē.

Draudzes telpa no altāra daļas tradicionāli bija nodalīta ar pusloka arku, kura 1934. gadā tika izrotāta ar uzrakstu "Kungs, mieru lej pār Latviju, lai netiek vairs tā grauta".

Visplašākais rakstītais un vizuālais materiāls par Iecavas baznīcas interjeru atrodams periodā pēc 1934. gada, kad tas tika izmainīts, pieskaņojot dievnama iekšpusi tā laika nacionālajām noskaņām. Baznīcas izdaļošanu veica krāsotājs no Rīgas E. Puriņš pēc mākslinieka E. Treilona norādījumiem. Griesti tika izgreznoti ar tautiskiem ornamentiem, līdzīgus rakstus ieguva arī koka kolonnas un sienu apakšējā daļa. Pēc aprakstiem vi-
sas telpas bija izkrāsotas "siltos,

gaišos toņos" - sienas baltas ar zaļganu joslu apakšējā daļā, bet ērģeļu luktas dzeltenīgas. Uz pilastru galiem novietoja ģipsī lietus neatkarīgās Latvijas simbolus - trīs zvaigznes uz lecošas saules fona. Draudzes telpas rietumu galā izvietojās ērģeļu luktas. Jādomā, ka sākotnēji tās bijušas taisnas, uz diviem stabiem balstītas, bet pēc jaunu, acīmredzot, lielāku ērģeļu iegādes 1811. gadā, tās paplašinā-
tas, piebūvējot taisnstūra izviriņumu centrā, ko atbalstīja uz vēl diviem stabiem.

Grīda baznīcas torņa daļā bija ķieģeļu klona, bet draudzes telpā un kora daļā - koka dēļu.

Iecavas baznīcas interjers smagi cieta II pasaules kara laikā, šāviņi bija izsītuši caurumu griestos. Vēlāk, zem koka dēlišu jumta, mitrums viegli iekļuva iekštelpās, no griestiem nolobījās krāsa, un jau 1949. gadā griestu gleznojumi vairs nebija saskatāmi. Tomēr pilnīgi interjeru iznīcināja 1972. gada katastrofas - jumta iebrukšana un ugunsgrēks.

Dievnams, kura interjers pilnībā gājis bojā, rosinājis idejas par moderna interjera iekārtošanu senajā celtnē. Šādu domu savā diplomdarba projektā 1994. gadā izstrādājis dizainers A. Pastors. Jācer, ka atjaunošanas gaitā baznīca iegūs arī jaunu iekštelpu iekārtojumu, kas harmoniski iekļausies arhitektoniskajā vidē un

Sāndurvis. Foto, 1939. g.

Iecavas baznīcas vecākā altārglezna "Golgāta". M. Švarcs, 17. gs.
vidus. Foto, 1996. g.

būs atbilstošs telpu funkcionālajam pielietojumam.

IEKĀRTA

Ieejot dievnamā, skats neviļus vēršas uz priekšu, kur telpas otrā galā tieši pretī ieejai atrodas dievkalpojuma rituālā svarīgākā un simboliski nozīmīgākā baznīcas iekārtas sastāvdaļa - altāris.

Līdz mūsu dienām nav saglabāties neviens no Iecavas baznīcas altāriem. Par pirmo un vecāko no tiem var spriest pēc aprakstiem vizitāciju protokolos un vēl aplūkojamās vecākās altārglezņas, kas no 1970. gada glabājas Rundāles pils muzejā. Tā gleznota uz koka un attēlo Golgātas ainu. Altārglezņas traģiskā emocionālā noskaņa atklājas dinamiskā figūru kustību un kontrastainā tonālajā risinājumā. Gleznas priekšplānā labajā pusē izvietotas romiešu karavīru figūras. Vidusdaļā izmantots spilgtāks - sarkanīgs kolorīts figūru apgērbā, ko izceļ vispārējās brūnās un pelēcīgās krāsu attiecības. Priekšplāna otrā pusē attēlotas sievietes figūras, kas apraud Kristu. Kompozīcijas lielāko - augšējo daļu aizņem trīs krustā sisto figūras uz dramatisku debesu fona. Ar kontrastainas gaismas palīdzību izcelta centrālā Kristus figūra, ko ieskauj tumši mākoņi.

Altāris, 1862. g. Foto, 1939. g.

Tālumā siltos un pelēcīgos toņos iegleznots Jeruzalemes siluets. Altārglezņas autors ir mākslinieks Markuss Švarcs, un tās tapšanas laiks visdrīzāk saistāms ar baznīcas celtniecību 1641. gadā.

Vizitāciju materiāli sniedz tikai aptuvenu priekšstatu par to, kāds izskatījies pats altāris. Altārgleznai abās pusēs atradušās gleznotas Mozus un Jāņa Kristītāja figūras, tām blakus, ārējās malās - Ticības un Cerības alegorijas, bet augšā -

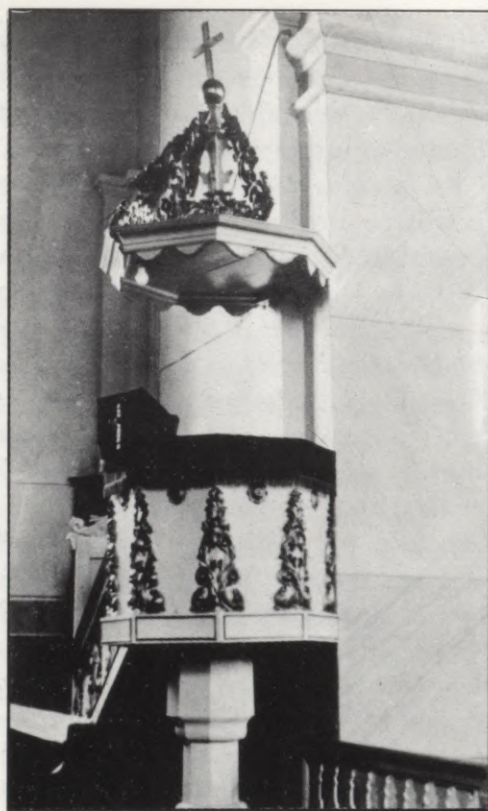
Altārglezna "Golgāta". J. Dēriņš, 1862. g. Foto, 1939. g.

gleznojumi ar Kristus augšāmcelšanās un uzkāpšanas debesis ainām. 1776. gada vizitācijā pieminēts arī ģerbonis, kas rotājis altāri, un vizitators pat izsaka pieņēmumu, ka dāvinātājs varētu būt kāds no Pletenbergu dzimtas.

1828. gadā altāris remontēts. J. Dēriņš, kas 1862. gadā ieradās Iecavā, lai veiktu altāra pārbūvi, atrada uz tā uzrakstu: "D.A.G.I.I. An. 1828. Ren. C.B.T." Var pieņemt, ka

altāra labošanas darbus veicis Iecavas galdnieks Karls Bernhards Teskovs, kas pirms tam piedalījies Iecavas mācītājmuižas celtniecībā.

Kā jau tika minēts, nākamā altāra pārbūve notika 1862. gadā. To pazīstamā Jelgavas mākslinieka Jūliusa Dēriņģa vadībā veica galdnieks Jānis Pētersons no Līvberzes un zeltītājs Jozefs Simons Oto. Darbi izmaksāja 450 rubļus, un, spriežot pēc J. Dēriņģa dienasgrāmatas, galdnieks savu darbu bija paveicis divās dienās. Aplūkojot veikumu, jāsecina vienīgi, ka pārbūve bija radikāla. Grūti iedomāties, kas šeit varēja saglabāties no vecā altāra būves, un iespējamie pieņēmumi šķiet pārāk riskanti. Drošāk liekas apgalvot, ka Iecavas baznīca ieguva būtībā jaunu altāri, kas pilnīgi atbilda laika garam un mākslinieka stilam. Jaunā altāra retabls sastāvēja no četriem pēc joniskā ordera parauga veidotiem pilastriem, katrā pusē diviem. Virs pilastriem atradās ar rozetēm rotāta frīze, un retablu noslēdza trīsstūra frontons, virs kura bija novietots krusts. Abās pusēs retablam atradās nedaudz zemāki podesti, uz kuriem stāvēja dekoratīvas kokgriezuma vāzes. Altāris bija balti krāsots, bet tā dekoratīvie kokgriezumi - zeltīti. 1934. gadā retabla frontonu izrotāja ar ozolkokā grieztām trīs zvaigznēm uz lecošas saules fona, ko baznīcai bija dāvinājusi Iecavas aizsargu

Kancele, 1864. g. Foto, 1939. g.

nodaļa.

Līdz ar altāra pārbūvi tika nomainīta arī altārglezna, vecās vietu ieņēma J. Dēringa gleznotais Golgātas skats, kurā blakus centrālajai figūrai - krustā sistajam Kristum, stāv Jānis un Marija. Zem altārgleznas 1934. gadā iepriekšējā vācu teksta vietā tika novietots Lūkasa evaņģēlija citāts latviešu valodā: "Neviens, kas savu roku liek pie arkla un skatās atpakaļ, neder Dieva valstībai". J.Dēringa glezno-

tās altārgleznas liktenis ir bēdīgs. 1971. gadā tā tika sagriezta, un gleznas atliekas nonāca Rundāles pils muzejā, kur glabājas joprojām.

Domājams, ka Iecavas baznīca savas pastāvēšanas laikā nomainījusi trīs kanceles. Par vecāko no tām nekas nav zināms, bet 1760. gadā kancele aprakstīta kā jauna un glīta, tādēļ jādomā, ka tā uzstādīta neilgi pirms tam. Vecākais kanceles apraksts, kas dod aptuvenu priekšstatu par tās izskatu, atrodams 1776. gada vizitācijas protokolos. Kancele bija rotāta ar kokgriezumiem, krāsota un zeltīta, bet uz tās jumtiņa atradās dāvinātāja ģerbonis, kas diemžēl palicis neatšifrēts.

1864. gadā baznīcā uzstādīja jaunu kanceli. Tās podijs bija astoņstūra formas, tā stūrus rotāja uz augšu sašaurināts kokgriezuma akanta lapu vijums, bet taisnstūra plakņu augšējo malu centrā atradās rozetes. Šāds pats ritmisks rotājums atkārtojās kanceles uzejas margās. Virs podija bija astoņstūra jumtiņš, kura apakšējo malu rotāja viļņveidīgs kokgriezums, bet augšā savijās ažuŗas akanta lapu vītnes, kas vainagojās ar krustu. Kancele bija balta ar zeltītiem kokgriezumiem, bet jumtiņš no apakšas - zili krāsots.

Tāpat kā lielākā daļa iekārtas priekšmetu, arī kancele gāja bojā

1972. gada ugunsgrēkā.

Ērģeles Iecavas baznīcas dokumentos pirmo reizi minētas 1633. gadā, taču nekādu konkrētu ziņu par tām nav. Iespējams, ka instruments no pirmās koka baznīcas tika pārvietots uz jauno mūra ēku. Jaunas, lielākas ērģeles dievnams ieguva 1811. gadā. Cik zināms, tās cietušas I pasaules kara laikā un 1928. gadā atjaunotas firmā "Kolbe un Dūrējs" Rīgā, kas draudzei izmaksājis 3000 latus.

Attēlos redzamais ērģeļu prospekts ir atturīgi rotāts ar ažuņu kokgriezumu un abās pusēs uz karnīzes novietotiem kokgriezuma kausiem. Domājams, ka tas darināts 19. gs. sākumā pēc jaunā instrumenta iegādes un luktu paplašināšanas.

Ērģeles un prospekts cieta II pasaules kara laikā, bet pilnīgi gāja bojā 1972. gada katastrofā kopā ar kādu laiku šeit izmantotajām Lambārtes baznīcas ērģelēm.

Svarīga baznīcas iekārtas sastāvdaļa ir soli. 1724. gada vizitācijas laikā baznīcā saskaitīti 16 soli vīriešu pusē un 15 - sieviešu pusē, daži ar durtiņām, daži - bez. 1776. gadā soli nosaukti par jauniem, un tie tāpat izvietoti divās rindās - katrā pusē 18 soli ar septiņām vietām katrs. Domājams, ka solu rindas papildinātas vēl 19.

gs. otrajā pusē. Attēlos redzami divu tipu baznīcēnu soli - tuvāk altārim augstāki, bet aiz tiem zemāki. 1951. gadā baznīcā minēti 42 soli, 26 no kuriem ir iebūvēti. 20. gs. 30. gados soli nokrāsoti gaiši zaļā tonī, pieskaņojot tos jaunajam interjeram.

1742. gada vizitācijā minēts ķestera sols un lasāmpults, kas atradušies kora daļā. Turpat 1776. gadā atradās sols, ko rotāja gleznojumi, kokgriezuma vāzes un Korfu - Orgies-Rūtenbergu alianses ģerbonis. To, acimredzot, baznīcai 18. gs. 40. gados dāvinājis Frīdrihs Vilhelms fon Korfs un viņa sieva Anna Doroteja, dzimusi fon Orgies-Rūtenberga, kuri par savu pēdējo atdusas vietu bija izvēlējušies Iecavas baznīcas kapus. Nav nekādu ziņu par to, ka šis sols baznīcā atradies vēl 20. gs. 30. gados, bet pārējie aizgāja bojā 1972. gadā, iebrūkot jumtam.

Viduslaiku baznīcu pagrabi arvien kalpojuši kā draudzes locekļu pēdējās atdusas vietas - kapenes. Tādas bijušas arī Iecavas baznīcā. No vizitāciju materiāliem uzzināms aptuvenš kapeņu sadalījums baznīcā. Šeit atradušās mācītāju kapavietas, Ē. un O. Treidenu, H. Scēges, H. Einhorna, Pletenbergu un J. Fabriciusa kapenes.

1812. gadā prūšu karavīri uzlauza kapenes un izvilka ārā mirušos, bet

Mācītāju Kinu piemiņas plāksnes Iecavas baznīcā, 18. - 19. gs.
Foto, 1939. g.

šajā pašā gadā tās atkal tika sakārtotas un aizmūrētas. 20. gs. 30. gados atrodamas ziņas, ka kapenes ir aizbērtas un tām nav iespējams piekļūt.

Virš kapavietām grīdā parasti tika novietotas kapaplāksnes, par kurām šeit ziņu trūkst. Zināms tikai tas, ka sakristejas sienā atradusies smilšakmens plāksne Elizabetei fon Heikingai (1751-1804). Tā kā sakristeja baznīcai tika piebūvēta tikai 1881. gadā, jāpieņem, ka plāksne uz šejieni pārvietota šajā laikā. Iespējams, ka tieši tad

notikusi kapeņu aizbēršana.

Iecavas baznīca nevar lepoties ar bagātīgu epitāfiju kolekciju, kas citkārt tik krāšņi rotā dievnamu sienas, atgādinot par bagātajiem un ievērojamajiem labvēļiem. Tomēr arī šeit glabāta baznīcas un draudzes dzīvē svarīgu cilvēku piemiņa. 19. gs. beigās, iespējams, notikusi dažu apbedījumu pārvietošana no baznīcas kapenēm uz kapiem. Šajā laikā no mācītāju Kinu zārkiem noņemtas metāla zārku plāksnes, kas ieliktas koka rāmī un novietotas baznīcā. 1939. gada

fotoattēlā redzamas piecas plāksnītes un veltījumu uzraksti, virs kuriem atrodas Kīnu dzimtas ģerbonis. Šeit atradušās piemiņas zīmes Iecavas un Lambārtes mācītājam Johanesam Kīnam (1703-1768), viņa sievai Evai Gotlibai, dzimušai Buhnerei (1715-1778), advokātam I. P. Kīnam (1738-1760), Iecavas mācītājam Johanam Nikolausam Kīnam (1737-1811) un viņa sievai Dorotejai Gotlibai, dzimušai Rostkoviusai (1753-1824). Tagad šīs piemiņas plāksnes glabājas Rundāles pils muzejā. Turpat no Iecavas baznīcas nonākušas arī zeltīta skārda piemiņas plāksnes Iecavas muižas īpašniekam grāfam Pēterim fon der Pālenam (1745-1826) un viņa sievai grāfienei Juliannai fon der Pālenai, dzimušai fon Šepingai (1752-1814).

Pie draudzes telpas austrumu sienas labajā pusē altārim atradās piemiņas plāksne Ādolfam Spekem, kas šeit novietota 20. gs. 30. gados.

Kā skumja sava laika liecība arhīvu materiālos atrodams 1958. gadā rakstītais K. Šinķes lūgums atļaut uzstādīt baznīcā piemiņas plāksni savam Vorkutā bojā gājušajam dēlam Arturam Šinķim. Lieki piebilst, ka pēc ilgā iesnieguma ceļojuma pa dažādām iestādēm, šī iecere netika realizēta.

INVENTĀRS

Ar jaunu atkāpi jāsāk jauns skumjās stāsts par seniem, vērtīgiem zudušiem mākslas priekšmetiem, kas kādreiz papildināja Iecavas baznīcas interjeru un kalpoja rituālos. No baznīcas inventāra saglabājušies tikai daži priekšmeti, par pārējiem liecina inventāra apraksti un nedaudzi attēli.

1724. gada inventārā minēti divi veci misiņa kroņlukturī, kuriem trūkst vairāku sveču zaru. 1740. gadā aprakstīts jauns kroņlukturis,

1865.g. dāvinātā lustra. Foto, 1939. g.

1731. g. G. Mihaelis dāvinātais alvas altāra svečturis. Foto, 1980. gadi.

ko kopā ar alvas svečturiem baznīcai dāvinājis Gotfrīds Mihaelis. Rundāles pils muzejā nonākusi koka bumbu tipa lustra ar metāla sveču zariem un tai pieskaņoti četri virpoti koka svečturi, kurus tāpat varētu datēt ar 18. gadsimtu. 20. gs. 30. gadu attēlos, kuros redzams Iecavas baznīcas interjers, var saskatīt trīs lustras: vienu - kora daļā, un divas draudzes telpā. Divas pirmās, no altāra skaitot, ir bumbu tipa divpadsmit žuburu lustras ar divos stāvos kārtotiem sveču zariem. Trešā, kas atradās zālē pie ieejas, atšķīrās no pārējām ar dekoratīvu augu rotājumu uz sveču zariem.

Iespējams, ka tā ir lustra, ko 19. gs. 60. gados baznīcai uzdāvināja Grienvaldes, Zālītes un Iekstruma pagasti. 1951. gadā baznīcā atradušies tikai divi divpadsmit žuburu kroņlukturi, no kuriem viens bijis bojāts. To tālākais liktenis palicis nezināms.

1724. gada inventārā atrodam divus lielus un divus mazus alvas altāra svečturus. 1731. gadā jau pieminētais G. Mihaelis baznīcai uzdāvināja divus vidēja lieluma alvas altāra svečturus, no kuriem viens nonācis līdz mūsu dienām un glabājas Rundāles pils muzejā.

Šajā pašā inventāra aprakstā minēta viena veca misiņa kristāmbļoda. 1752. gadā Iecavas baznīcas ķesteris Andreas Dūaus baznīcai uzdāvināja jaunu greznu misiņa kristāmbļodu, kuras spoguļi rotāja cilnis ar Kristus kristīšanas ainu, bet malas - augu ornamentals.

Svarīga baznīcas inventāra daļa ir sudraba rituālie trauki - katra dievnama un pašu dāvinātāju lepnums. Diemžēl atkal jāsaka, ka gandrīz visa Iecavas baznīcas kolekcija, kurā netrūka arī greznu un mākslinieciski vērtīgu priekšmetu, gājusi bojā.

1642. gadā baznīcas inventārā minēts tikai viens zeltīts sudraba kauss ar patēnu. 1722. gadā Johans Ernsts fon Renne kopā ar laulāto draudzeni Ģertrūdi fon Fītinghofu-Šēlu baznīcai uzdāvināja lielu zeltītu sudraba kausu, kura

kāju rotāja Kristus pie krusta, kopā ar patēnu. Tas pazudis pēc II pasaules kara. 1724. gada inventārā minēta sudraba oblatu kārbīņa, kā arī sudraba kauss ar patēnu futrāli. 1751. gadā draudze iegādājās slimnieku trauku komplektu, kurā ietilpa neliels sudraba kauss ar patēnu, oblatu kārbīņa un stikla pudelīte. Uz kausa bija

Iecavas baznīcas trauki: no labās - 1722. g. fon Rennes dāvinātais sudraba kauss, 1752. g. A. Duas dāvinātā mīsiņa kristāmbļoda, 1862. g. Iecavas pagasta dāvinātā sudraba vīna kannā, 1794. g. dāvinātais kauss. Foto, 1930. gadi.

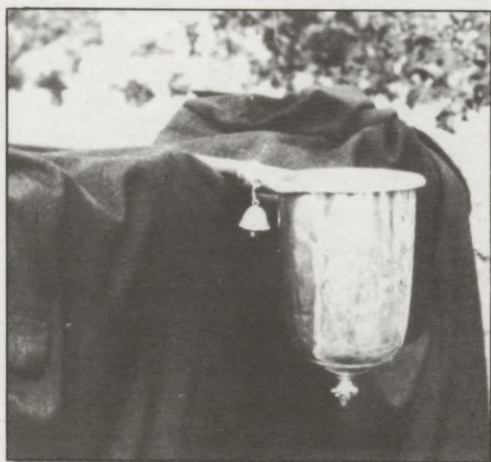
iegravēts uzraksts "*Eckauscher Krankenkelch*", un komplekts glabājās melnā ādas futrālī ar misiņa stūriem. Šis slimnieku trauku komplekts pazudis I pasaules kara laikā, kad mācītājs F. Trefners aizvedis traukus uz Rīgu, un no tiem atpakaļ atgriezušies tikai daži. Tajā pašā 1751. gadā Iecavas muižas nomnieks Dītrihs Ernsts fon Heikings un viņa sieva Marija Gotlība fon Fītinghofa-Šēla sava mirušā dēla piemiņai baznīcai uzdāvināja skaistu sudraba upurmaku ar diviem sudraba zvaniņiem. Uz upurmaka bija iegravēti dāvinātāju ģerboņi (aprakstos, acīmredzot, ieviesusies kļūda, blakus Heikingu ģerbonim iegravēto nosaucot par Rūtenbergu ģerboni), virs tiem uzraksts "*E.M.W.v.H. Geb.d. 17 May 1749*", apakšā - "*Gest.d. 15. gbr.1751.*", un otrā pusē makam: "*Zum Gedachtniss Seines Hoffnungsvollen Sohnes gegeben von D. E. v. Heyking*". Upurmaks pazudis II pasaules kara laikā.

Līdz mūsu dienām brīnumainā kārtā nonācis viens Iecavas baznīcas sudraba kauss, kas dāvināts 1794. gadā. Uz kausa iegravēti dāvinātāja iniciāļi E. v. H., kas, iespējams, apzīmē kādu no fon Heikingu. Kausu darinājis Bauskas sudrabkalis Karls Bušs, kas arī pats zināmā mērā bijis saistīts ar Iecavu. Viņa tēvs, arī

Bauskas sudrabkalis Hermanis Dītrihs Bušs apglabāts Iecavas baznīcas kapos 1777. gadā.

Reizē ar plašo labiekārtošanu, kas sākās 19. gs. 60. gados, baznīca saņēma kā dāvinājumus arī jaunus sudraba traukus. 1862. gadā Iecavas pagasts uzdāvināja baznīcai greznu vīna kannu ar uzrakstu "No Iecavas pagasta Dievam par godu un pagastam pašam par prieku", kas maksājusi 140 rubļus. Fridriha pagasts un 18 Emburgas saimnieki savukārt uzdāvināja sudraba oblatu kārbiņu, bet 1865. gada Ziemassvētkos baznīca saņēma divus jaunus sudraba upurmaks, kas maksājuši 12 rubļus katrs. Par šo trauku pazušānu pēc II pasaules kara nekas nav zināms.

Inventāra aprakstā 1776. gadā

1751. g. D. E. fon Heikinga dāvinātais sudraba upurmaks. Foto, 1939. g.

Kauss. K. Bušs, 1794. g. Foto, 1980. g.

minēts vecs krucifikss uz altāra, kā arī divas baznīcas lādes un liķu rati, ko baznīcai dāvinājis D. E. fon Heikings.

Interesanta daļa katras baznīcas inventārā ir tekstilijas - altāra segas, baltas, melnas, sarkanas, zīda, ar izšuvumiem un bez tiem, Sv. vakarēdiena kausu sedziņas un upurmaki, kurus izšuvušas un baznīcai dāvinājušas augstdzimušas dāmas un draudzes locekles. 1724. gada inventārā minētas divas četrstūrainas kausu sedziņas, kas rotātas ar zeltu un zīdu izšūtiem ziediem, viena sedziņa, kas izšūta ar melnu zīdu, kā arī trīs vecākas sedziņas. Tāpat šeit atrodamas di-

vas izšūtas altāra segas - viena baltā un otra melnā krāsā, kas dāvināta 1722. gadā. 1753. gadā kausa sedziņu baznīcai dāvinājusi E. fon Zasa no Gaiļu muižas, bet Ģ. fon Renne - vienu melnu un otru sarkanu altāra segu ar sudraba mežģinēm. 1763. gadā dāvāta vēl viena ar zeltu izšūta sedziņa, kuru rotāja lauru vainags ar "Agnus Dei" un uzvaras karogu centrā. 1776. gada inventārā minēti divi veci ar zeltu izšūti upurmaki. 1936. gada 23. augustā draudzes 360 gadu jubilejā Iecavas aizsardzes baznīcai uzdāvināja divus lielus pēc A. Cīruļa metiem austus altāra paklājus. Diemžēl tekstilijas vairāk kā jebkas cits pakļautas laika zobam un iznīcībai, līdz šai dienai nav nonācis nekas no šeit aprakstītā.

1964. gadā Iecavas draudze saņēma likvidētās Lambārtes draudzes inventāru, kur starp citiem priekšmetiem atradās 1887. gadā dāvināta misiņa kristāmbļoda un sudraba kauss, kuru, iespējams, 18. gs. darinājis Jelgavas meistars Josts Hermanis Glandorfs. Diemžēl arī šo trauku liktenis palicis nezināms.

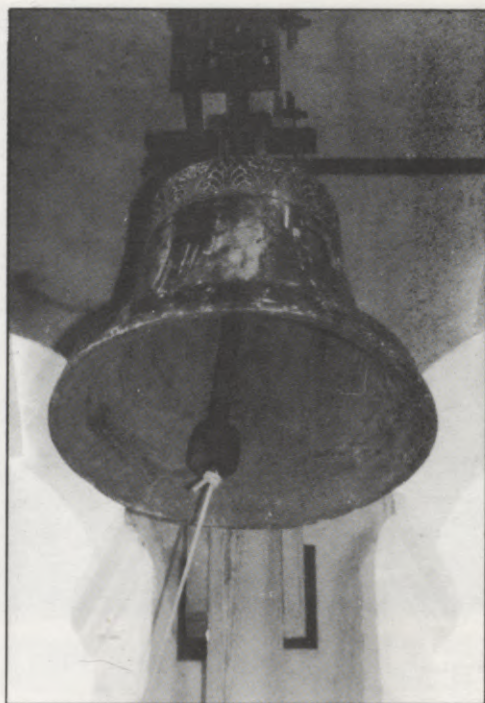
ZVANI

Baznīcas tornis, kas saredzams tālu Zemgales līdzenumā, nav iedomājams bez balss - saucējas un pulcētājas, sveicējas un pavadītājas - zvana.

Šodien iespējams aprakstīt trīs Iecavas baznīcas zvanus. Vecākais no tiem liets 1576. gadā un kļuvis leģendārs, jo pēc tā tiek datēta pirmās koka baznīcas celtniecība Iecavā. Tā augstums bija 0,36 m un diametrs - 0,44 m. Zvanu rotāja uzraksts: *"DA MAN SCHREIB 1576 JAR LIS MICH DIRICH HESSEN GEISEN DAS IST WAR"*. Tas tiek tulkots šādi: "1576. gadā mani licis liet Dīriks Hess, tas ir tiesa". Iespējams, ka šo zvanu izgatavojis Mihaels Baiers no Nirnbergas. I pasaules kara laikā tas bija evakuēts uz Krieviju, bet vēlāk atvests atpakaļ. 20. - 30. gados šis vecākais zvans vairs netika lietots, toties par godu baznīcas 360 gadu jubilejai tika apdzējots. Tam veltītas dzejas rindas, kas tika ievietotas J. Lūša "Iecavas draudzes vēsturē", sarakstījis E. Virza: "Cik gan neesi jau vēlis/Skaņu, kuras dun un trīs-/Tu no torņa, kas ir cēlis/Tevi augstās debesīs!" Vēl ilgi pēc II pasaules kara zvans atradies baznīcas tornī, katrā ziņā tas minēts mācītāja J. Viduleja sastādītajā inventāra sarakstā 1970. gadā. Tā tālākais liktenis miklaini aprūkstas.

18. gs. vizitāciju materiālos kopā ar šo, aprakstīto zvanu, minēts vēl viens zvans, par kuru gan nav saglabājusies nekāda konkrēta informācija.

Abi jaunākie zvani lieti no bronzas 1853. gadā. Viens no tiem ir 0,57 m augsts, ar diametru - 0,72 m. Tā

Zvans, 1853. g. Foto, 1995. g.

apakšmalā atrodas uzraksts: *"EKAU ANNO 1853 EHRE SEI GOTT IN DER HOHE"*, bet augšmalā - akanta lapu rotājuma josla. Otra zvana augstums ir 0,45 m, un diametrs - 0,59 m. Tā augšmalā tāpat ir rotājumu josla, bet apakšmalā uzraksts - *"EKAU ANNO 1853 FRIEDE AUF ERDEN"*. I pasaules kara laikā abi zvani tāpat aizceļoja uz Krieviju, un Iecavas draudze bija viena no tām nedaudzajām, kurām laimējās saņemt atpakaļ visus savus zvanus. 1944. gadā zvani tika noņemti pārkausēšanai, bet "Kulāju" māju saimniekam tos bija

izdevies aprakt savā zemē. Zvanus atrada 1 m dziļumā, un 1960. gadā tos Bauskas novadpētniecības muzejam nodeva Mihails Sirovs. Līdz 1994. gadam zvani glabājās Rundāles pils muzejā.

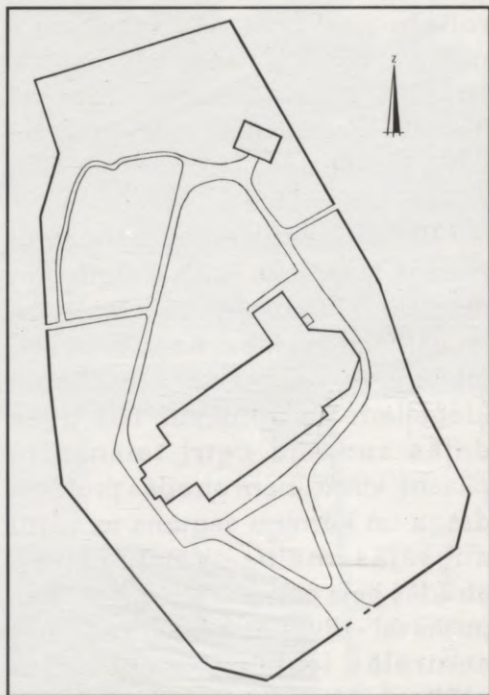
Pēdējos gados, atjaunojoties draudzēm, aktuāla kļuva iekārtu un inventāra problēma, tādēļ viens no zvaniem ieguva pagaidu mājvietu Biķeru draudzē. Bet 1994. gada Ziemassvētku dievkalpojumu lecvā iezvanīja abi zvani, kas atgriezušies savās mājās - atjaunotajā Iecavas baznīcas tornī.

KAPI

Iecavas baznīcas kapi - vieni no lielākajiem baznīcu kapiem rajonā, daudz cietuši, bet tomēr saglabājušies un spēj atklāt mūžībā ierakstītos iecavnieku vārdus vairāku gadsimtu garumā.

Iecavas baznīcas kapu platība ir 6611 kvadrātmeters, un tajos var saskaitīt vairāk kā 300 apbedījumus. Senākā zināmā kapavieta, kas saglabājusies, pieder mācītājam J. Kīnam, kurš miris 1778. gadā, bet pēdējās apbedīšanas šeit notikušas 1953. gadā.

Patī kapsēta sākusi veidoties jau pirmās koka baznīcas pastāvēšanas laikā 16. gs. beigās, par ko liecina mācītāja J. Lūša atstātais 1633. gada vizitācijas protokola teksts. Tas atlāj visai nepievilcīgu ainu: "Tā

Iecavas baznīcas un kapu izvietojuma shēma.

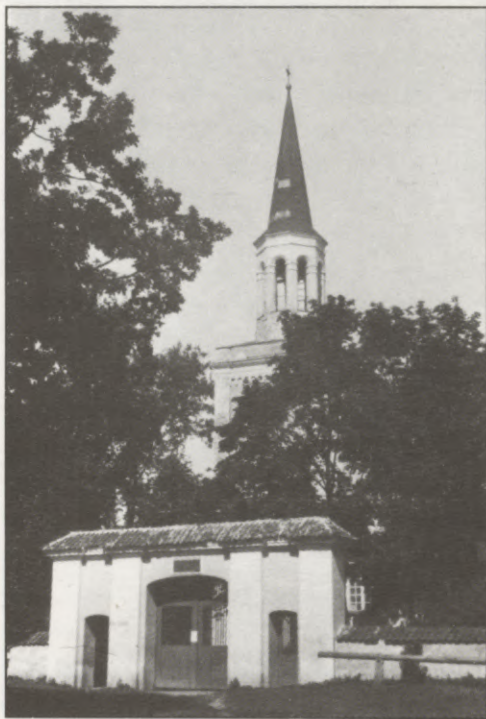
kā ap baznīcas kapsētu nav žoga, tad tur bieži redzamas ganāmajas govīs, kazas un citi lopi, arī klaidoņi tur atrod patvērumu". Koka žogu ap kapsētu uzcēla ap 1772. gadu.

Pēc Kurzemes hercogistes pievienošanas Krievijai tika aizliegti apbedījumi baznīcās, tādēļ tām blakus esošās kapsētas paplašināja un labiekārtoja. Iecavas baznīcas kapi ar žogu tika sadalīti divās daļās: t.s. "vecajos" un "grāfu" kapos. Šis dalījums pastāvēja līdz pat 1929. gadam, kad kapsēta tika vēlreiz paplašināta. Minēto kapu

robežu praktiski nav iespējams noteikt, taču, spriežot pēc mirušo sociālā stāvokļa, par "grāfu" kapiem varētu uzskatīt kapsētas daļu, kas atrodas baznīcas ziemeļu pusē.

1804. gadā jaunais Iecavas muižas īpašnieks grāfs Pēteris fon der Pālens finansēja kapsētas mūra un vārtu celtniecību. Kapu žogs bija akmens mūra, bet vārti mūrēti no ķieģeļiem un apmesti. Tos trijās daļās sadalīja četri taisnstūra pilastrī, virs kuriem atradās profilēta dzega un kāmiņu segums uz vārtu augšējās malas. Vārtu centrā atradās liela galvenā ieeja, bet abās pusēs tai - divas mazākas. Virs vārtu centrālās ieejas tika iemūrēta plāksne, kurā bija iemūžināts cienījamā dāvinātāja vārds kopā ar vēstījumu par to, ka katram reiz nāves ceļš jāstaigā: "*SEMEL CALCANDA VIA LETI / Ex munificentia muro cluxit Sepulcrum / Comes PETRUS A PAHLEN / Ao MDCCCIV*". 1821. gadā kapsētu apstādīja ar papelēm, bet 1861. gadā tās nozāģēja, iestādīja jaunus kokus un ierīkoja celiņus.

1826. gadā kapsētas ziemeļaustrumu stūrī tika uzbūvēta kapliča Iecavas muižas īpašnieka grāfa Pētera fon der Pālena (1745-1826) un viņa sievas grāfienes Juliannas fon der Pālenas (1752-1814) apglabāšanai. Fon der Pāleni ieņēma īpašu vietu Iecavas vēsturē, tādēļ pakavēsimies pie šo muižnieku

Iecavas baznīca un kapsētas vārti. Foto, 1939. g.

dzīves stāstiem ilgāk. P. fon der Pālens 1795. gadā kļuva par Kurzemes gubernatoru un par saviem nopelniem Krievijas labā kā dāvinājumu no ķeizarienes Katriņas II saņēma Iecavas muižu. 1799. gadā Pāvils I viņam piešķīra grāfa titulu un Kalnamuižu (Tērveti). Šiem īpašumiem pievienojās Gaiļu un Lielaucē muižas un sievas Juliannas fon Šepingas mantojums - Īslīce un Kaucminde. P. fon der Pālens varēja lepoties ar spožu militāro un valstsvīra karjeru - vairāku karaģā-

Iecavas baznīcas kapu vārtu augšējā daļa. Foto, 1939. g.

jienu dalībnieks uzdienēja no virsleitnanta līdz Kavalērijas ģenerālinspektoram, vēlāk kļuva par Baltijas provinču un Somijas ģenerālgubernatoru, bet savu politisko karjeru pabeidza kā Iekšējās ministru ministrs un piedalījās savvērestībā pret Pāvilu I. P. fon der Pālena sieva Julianna, grāfiene un ķeizarišķā galma dāma pēc nāves 1814. gadā tika apglabāta grāfu Mēdemu kapenēs Sesavā, bet kad viņai 1826. gadā mūžībā sekoja vīrs, mirstīgās atliekas tika pārvestas uz Iecavu, kur abi nelaiķi guldīti

jaunceltajā kapličā. 1826. gadā svinīgajā bērņu ceremonijā piedalījās visi pieci grāfu bērni. Dievkalpojumu baznīcā vadīja Tērvetes mācītājs F.V.Kade, bet izvadišanu kapsētā - Iecavas mācītājs E. Kins. Pētera un Juliannas fon der Pālenu dēls Pēteris Johans Kristofs fon der Pālens (1777-1864) arī apglabāts kapličā. Tāpat kā tēvs, arī dēls ieņēma ievērojamu stāvokli Krievijas valstī - bija ģenerālis un ģenerālinspektors kavalērijā, Valsts Padomes Kara padomes loceklis. Viņa bēres tāpat tika organizētas kā

Kapliča. Foto, 1996. g.

kā plaša svinīga ceremonija. Kapu ziemeļrietumu stūrī atrodas vēl viena grāfu Pāleņu dzimtas kapu grupa. Šeit apglabāts Magnuss Konstantīns Ferdinands fon der Pāleņš (1830-1912), Krievijas tieslietu ministrs, kambarkungs, kroņmaršals imperatoru Aleksandra III un Nikolaja II kronēšanās, Lielauces, Ģēveles un Zvārdes muižu īpašnieks. Blakus viņam atdusas sieva grāfiene Helēna fon der Pāleņa, dzimusi grāfiene Tolla (1833-1910), ķeizarišķā galma dāma, un viņu dēls grāfs Pēteris fon der Pāleņš (1859-1912). Visi trīs kapi segti ar melnām pulēta granīta

plāksnēm, kas papildinātas tikai ar krustu augstcilnī un iekaltiemi mirušo dzīves datiem.

Iecavas baznīcas kapu kapliča ir neliela kvadrātiska mūra celtnie ar četrslīpju jumtu. Atturīgo arhitektūru papildina tikai profilēta dzega un nelielas apaļas atveres fasādēs, kas domātas gaisa apmaiņai. 20. gs. 70. gados kapličiai uzmūrēta jauna grīda, un pašu celtni joprojām izmanto mirušo izvadīšanai uz citiem kapiem.

Ielūkojoties baznīcas grāmatās un kapu pieminekļu uzrakstos jāsaprot arī ar citām tā vai citādi Iecavas un baznīcas dzīvē nozīmī-

gām un pazīstamām personām, sākot no apkārtējo muižu īpašniekiem un beidzot ar Iecavas draudzes mācītājiem. Šeit apglabāti fon Erccdorfu-Kupferu dzimtas locekļi, vienīgā saglabājusies šīs ģimenes kapa vieta pieder Heinriham fon Erccdorfam (1837-1903). Šai dzimtai seko fon Grothusi - Ernsts Kristofs (miris 1800.g.) un viņa sieva Lovisa Doroteja, dzimusi fon Mēdema (mirusi 1801. g.). Saglabājies kapa piemineklis - smilšakmens krusts ar lapu vītni pār

to Vilhelmīnei Jūlijai fon Grothusai (1783-1850), ko ar veltījuma uzrakstu "Mīļotajai mātei" uzstādījis dēls Frīdrihs Oto Karls (1805-1871), kas atdusas turpat blakām. No fon Heikingu dzimtas kapos apglabāta Marija Gotlība, dzimusi fon Fītinghofa-Šēla (mirusi 1806. g.) - Dītriha Ernsta fon Heikinga sieva. Starp ievērojamu muižnieku dzimtu pārstāvjiem savu pēdējo atdusas vietu Iecavā atradis arī Frīdrihs Vilhelms fon Korfs (miris 1744. g.) - Iecavas un Grienvaldes

Kapa piemineklis V. J. fon Grothusai, ap 1850. g. Foto, 1989. g.

Kapa piemineklis A. K. M. un G. A. Tonnām, ap 1851. g. Foto, 1989. g.

Kapa plāksne Elizabetei B., 19. gs. sāk. Foto, 1989. g.

muižu nomnieks, kas 1741. gadā piedalījās neveiksmīgajā mēģinājumā par Kurzemes hercogu iecelt Braunšveigas hercogu. Iecavā apglabāta arī viņa sieva Anna Doroteja, dzimusi fon Orgies-Rūtenberga (mirusi 1774. g.), fon Fitinghofa atraitne, kuras meita no pirmās laulības ir jau pieminētā M. G. fon Heikinga.

Apgāzts un apsūnojis tagad kapos guļ pieminēklis baronam Karlam Ludvigam fon Elzenam (1783-1836), ko, kā vēsta uzraksts latviešu valodā, uzstādījuši iecav-

nieki un "taisnais draugs" grāfs Pālens. Tas ir smilšakmens obelisks, ko rotā fon Elzenu ģerbonis un minētais uzraksts, ap kapa vietu atradušies granīta stabiņi, ko savienoja kalta ķēde. Kopējā sarakstā jāpiemin arī fon Manteifeļi-Scēges, fon Rennes, fon Zasi, fon Drahenfelsi, kas bijuši apkārtējo muižu īpašnieki un nomnieki un atdusas gan baznīcas kapenēs, gan kapos.

Otra vēsturiski interesantākā kapu daļa ir mācītāju kapi. Tajos īpašu vietu ieņem ilggadīgo iecavas

draudzes ganu Kīnu ģimenes kapi. Šeit apglabāti Iecavas un Lambārtes mācītājs, Bauskas apriņķa prāvests Johans Kīns (1703-1768) un viņa sieva Eva Elizabete Gotlība, dzimusi Buhnere (1715-1778). Abu kapa vietu sedz smilšakmens plāksne ar volūtu un palmešu rotājumu stūros. Nākamais sarakstā seko abu dēls Iecavas un Lambārtes mācītājs Johans Nikolauss Kīns (1737-1811) un viņa sieva Doroteja Gotlība, dzimusi Rostkoviusa (1753-1824), aiz viņiem - Rīgas

birģermeistars J. F. E. Kīns (1775-1858), J. H. Ā. Kīns (1807-1853), Iecavas un Lambārtes mācītājs, Bauskas apriņķa prāvests Karls Ernsts Heinrihs Kīns (1772-1858), viņa sieva Eva Jūlija Kīna, dzimusi Tonna (1778-1873), J. F. Kīna (1784-1855) un J. A. Kīna (dz. 1794.g.). Ģimenes kapos apglabātas arī mācītāja K.E.H. Kīna sievas Evas Jūlijas māsas Anna Katrīna Margareta (1783-1821) un Gotlība Aleksandrīne (1787-1851) Tonnas. Abām māsām uzstādīts viens

Kapa piemineklis E. Tilingai, ap 1832. g. Foto, 1989. g.

Grāfu Pālenu kapi, 20. gs. sāk. Foto, 1989. g.

smilšakmens krusts, kas izceļas ar salīdzinoši grezno volūtu rotājumu galos uz pārējo visumā vienkāršo krustu fona. Kīnu ģimenes kapi, kas atrodas baznīcas ziemeļaustrumu pusē pretī sakristejai, veido kapu krustu un plākšņu grupu, kas norobežota ar akmens apmali. Šie pieminekļi atšķirībā no daudziem citiem ir labi saglabājušies.

Bez Kīniem baznīcas kapos apglabāts arī mācītājs Kristians Karls Frīdrihs Alberti (1822-1878), kura kapa krusts vairs nav saglabājis, bet ir atrodama viņa sievas Amālijas Alberti, dzimušas Betheres

(1840-1915) kapa vieta. Tāpat šeit atdusas Iecavas mācītājs Rūdolfs Šulcs (1837-1906) un viņa dēls teoloģijas students R. K. T. Šulcs (1869-1893).

No citām kapos apglabātajām personām jāpiemin vairāki ārsti: J. F. Hartungs (1789-1859), K. G. V. Kēlers (1821-1869), K. A. A. Krīgers (1821-1880), G. A. Lēbers (1785-1846), medicīnas doktors un Brantu muižas īpašnieks J. Z. Ūkermanis (miris 1803. g.); skolotāji - J. Vorovics (miris 1745. g.), J. H. Kēbers (miris 1857. g.), pirmais Iecavas pagastskolas

skolotājs Frīdrihs Kampe (1819-1863), viņa sieva Konstance, dzimusi Brunava (1823-1885), arī skolotāja, un viņu 13 gadu vecumā mirusi meita Emīlija.

No memoriālās tēlniecības viedokļa ir interesanti vēl daži kapu pieminekļi. Viens no tiem ir 19. gs. sākumā uzstādītā kapa plāksne Elizabetei B. (plāksnes uzraksts diemžēl ir tikai daļēji salasāms, tādēļ uzvārds pagaidām palicis neatšifrēts). Plāksni ietver no lilijām un rozetēm veidots taisns rāmis, bet augšdaļu rotā cilnis ar attēlotu auduma drapēriju un taurenīti virs tās. Ar plāksni saistīta leģenda, kas vēsta, ka lielmāti peldoties sakodis zemesvēzis, kas sapinies divēli, no tā šeit apglabātā Elizabete mirusi. No leģendas izriet naivais plāksnes rotājuma skaidrojums - auduma drapērija ir divēlis, bet taurenītis virs tā - zemesvēzis. Otrs mākslinieciski vērtīgais piemineklis ir Emīlijas Tilingas, dzimušas Vēveles fon Krīgeres (1807-1832), Bauskas apriņķa ārsta medicīnas doktora R. Tilinga sievas kapa krusts. Smilšakmens krustu galos rotā rozetes un vienā pusē - laužts lilijas zieds, bet otrā - ar efeju lapiņām apvīts taurenis. Interesanti ir 19. gs. bieži izmantotie čuguna lējuma krusti, kuru greznākie paraugi rotāti ar volūtām galos, un 19. gs. čuguna kapu sētiņas, kas pašlaik Iecavas baznīcas kapos atrodamas tikai divas.

Atgriežoties pie mūžībā aizgājušajiem iecavniekiem, jāatceras talantīgais un pāragri mirušais gleznotājs Aleksandrs Romans (1878-1911), kas dzimis Iecavas pagasta "Dārzēnos". Kapos apglabāti arī viņa vecāki Jānis un Līze Romani. A. Romanam pēc nāves uzstādīts pulēta granīta obelisks. Jāpiemin vēl Iecavas provizors Krišjānis Tepfers (1862-1925), kura celtā aptieka Iecavas centrā darbojas joprojām, un kura dēli pazīstami kā pirmā Latvijas neatkarības posma ievērojami militāri un politiski darbinieki.

Iecavas baznīcas kapiem garām nepagāja dažādu vēstures notikumu vētras. Šeit apglabāts 1905. gada revolūcijas dalībnieks J. Pūpols (1886-1906), dzirnavu strādnieks, kas piedalījies ieroču atņemšanā Iecavas muižā. 1906. gada 2. janvārī viņu nošāva soda ekspedīcijas dragūni. I pasaules kara laikā 1915. gadā Iecavā pēdējā gaitā aizgāja 17 vācu armijas karavīri un viņu leitnants F. Deins. Viņus apglabāja pie baznīcas ziemeļu sienas blakus sakristejai. Uz kapu kopām tika novietoti standartveida betona krustiņi, bet uz leitnanta kapa - pelēka granīta stēla ar apaļu medaljonu augšējā daļā. Kapu laukumu apstādīja ar eglišu dzīvžogu, kurā pretī baznīcas sienai atradās mūrēti akmens vārtu stabiņi. II pasaules kara laikā viņiem blakus apglabāti 1941. gada 29.

I un II pasaules karu vācu armijas karavīru kapi. Foto, 1941.g.

jūnijā kritušie vācu armijas virsnieki - oberleitnants K. Meijers, leitnants G. Ekšteins un feldfēbelis O. Zīgerts. Viņiem uzstādīja vienkāršus koka krustus ar vārdiem un krišanas datumu. Šie kapi laika gaitā pilnīgi izpostīti, tikai dažviet vēl atrodamas betona krustiņu lauskas.

Periodā pēc II pasaules kara, pakāpeniski sabrūkot baznīcai, neizbēgami degradējās arī kapsēta ap to. Arvien biežāk kapu pieminekļi kļuva par vandālisma upuriem, daudzi tika nogāzti un sadauzīti. Aplūkojot dažādas baznīcas izmantošanas un rekonstrukcijas ieceres, jādomā, ka to realizācijas rezultātā

kapi būtu gājuši bojā.

Pēdējos gados, pateicoties draudzes rosībai, kapsēta ir iztīrīta, daudzi no apgāztajiem pieminekļiem uzstādīti savās vietās un to atlūzušās daļas pēc iespējas sastiprinātas. Pieņemot, ka kapi ir zināms draudzes darbības un baznīcas atdzimšanas spogulis, aina, kas tajos atklājas pašlaik, liek cerīgāk raudzīties rītdienā.

MĀCĪTĀJI

Pirmais Iecavas draudzes mācītājs, kas šeit kalpoja no apmēram 1578. gada, bija Kristians

Mike. Iespējams, ka viņš cēlies no Rīgas latviešu ģimenes, un viņu uzskata par vienu no pirmajiem latviešu tautības mācītājiem. Zināms arī, ka K. Mike rediģējis pirmo latviešu dziesmu grāmatu "*Undeudsche Psalmen und Gesenge*", kas iznāca 1586. - 1587. gadā.

Iecavas draudze var lepoties arī ar citiem ievērojamiem mācītājiem. Šeit kalpoja Kurzemes superintendanta Aleksandra Einhorna dēls Pauls Einhorns, kas pats 1636.-

1655. gadā pildīja superintendanta pienākumus. Pēc kāda laika tēva darbu Iecavas draudzē turpināja viens no viņa dēliem Johans Einhorns. Mācītājs Kristofs Bauers piedalījās otrā 1739. gada latviešu Bībeles izdevuma rediģēšanā. Īpašu cieņu Iecavā iemantojuši mācītāji Kīni, kas draudzē strādājuši no 1742. līdz 1859. gadam piecās paaudzēs, kopā 117 gadus. Viens no viņiem Karls Ernsts Heinrihs Kīns atstājis interesantas atmiņas un vērtīgu vēsturisku liecību par 1812. gada kara notikumiem Iecavā.

Mācītājs Jānis Lūsis (1897-1959) sarakstījis grāmatu "Iecavas draudzes vēsture", kas izdota 1936. gadā. Nav daudz draudžu, kas varētu lepoties ar tik apjomīgiem pētījumiem par savu vēsturi. J. Lūsis sevi apliecinājis ne tikai kā draudzes garīgās dzīves kopējs, bet atklājis arī izpratni par Latvijas vēsturi un savu laba stāstnieka talantu. J. Lūsis dzimis 1897. gadā Jaungulbenē, studējis Tērbatas un Latvijas universitātēs teoloģiju, strādājis laikrakstā "Latvijas Kareivis" un bijis mācītājs Priekules draudzē. 1927. gadā J. Lūsis pārnāca darbā uz Iecavas draudzi un aktīvi iesaistījās vietējā sabiedriskajā dzīvē - bija Iecavas draudzes organizāciju apvienības valdes priekšsēdētājs un viens no Iecavas pieminekļa Brīvības cīņās kritušajiem celšanas iniciatoriem un organizētājiem. Kā aizsargu mācītājs J. Lūsis saņēmis

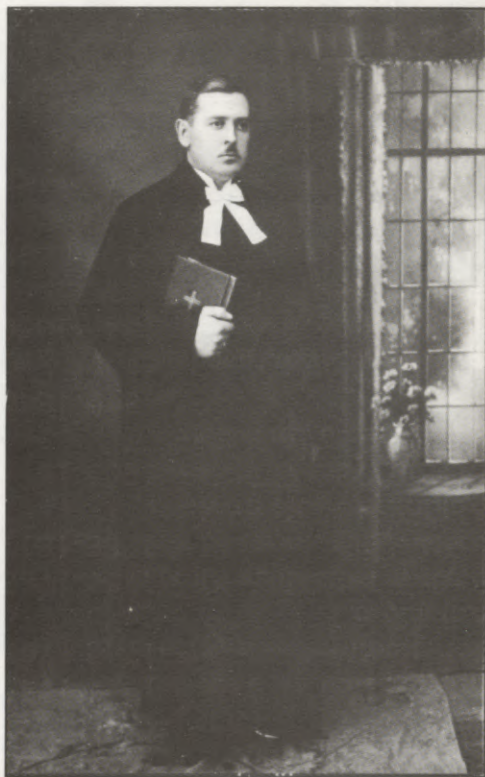

Mācītāju Kīnu ģimenes kapi, 18. gs. beigas - 19. gs. Foto, 1989. g.

apbalvojumu "Nopelnu Krusts". 1944. gadā viņš devās bēgļu gaitās, apmetās uz dzīvi Austrālijā, kur 1959. gadā mira.

Smagus 30 padomju varas gadus lecavas draudzē nokalpoja mācītājs Jūlijs Vidulejs (1896-1981). 1972. gadā, redzot nebeidzamo postu, sirmais mācītājs lūdza Baznīcas vadību atbrīvot viņu no darba, bet mācītāju trūkuma dēļ viņam bija jāpaliek draudzē. 1976. gada rudenī svinīgā dievkalpojumā, kurā piedalījās arhibīskaps J. Matulis un Bauskas iecirkņa prāvests P. Žibeiks, J. Vidulejs atvadījās no draudzes un aizgāja pelnītā atpūtā.

Par nākamo lecavas draudzes mācītāju 1976. gada 19. oktobrī kļuva Viktors Pārpucis (1924-1994). 1948. gadā viņu par darbību nelegālā nacionāli patriotiskā grupā "Daugavas sargs" notiesāja uz 25 gadiem stingrā režīma nometnē un 5 - izsūtījumā. 1964. gadā pēc Noriļskā un Omskas apgabalā pavadītā izsūtījuma V. Pārpucis atgriezās Latvijā un, neraugoties uz varas iestāžu aizliegumu dzīvot šeit, palika un 1972. gadā iestājās Teoloģijas seminārā. 1976. gadā V. Pārpucis ieguva palīgmācītāja pakāpi un uzsāka darbu Vecumnieku un lecavas draudzēs, 1985. gadā viņš pabeidza studijas un saņēma pilnas mācītāja tiesības. Iepriekšējām draudzēm pievienojās citas - Lambārte, Mežotne, Vecsaule, Jaunsaule, Code, Valle, Birzgale un

Mācītājs J. Lūsis. Foto, 1930. gadi.

Tome. Viņa darbs Bauskas prāvesta iecirknī saistīts ar draudžu atjaunošanu un smago baznīcu atjaunošanas uzsākšanu lecavā un citur. No 1993. gada lecavas draudzē kalpo mācītājs Jānis Roga.

IECAVAS DRAUDZES MĀCĪTĀJI

Kristians Mike	1578-1586
Pauls Einhorns	1587- ...
Johans Lēbels	...
Lūkass Melcers	1627-1631
Johans Einhorns	1631-1636

Georgs Vitings	1636-1639	Adjunkts: Karls	
Enoks Remlings	1639-1656	KristiansFrīdrihsAlberti	1858-1869
Johans Fabriciuss	1657-1658	Karls Kristians Frīdrihs	
Jakobs Elverfelds	1658-1688	Alberti	1869-1878
Retgers Grots	1689-1699	Rūdolfs Konrāds	
Kristofs Melhiors		Alberts Šulcs	1878-1906
Luters II	1699-1724	Adjunkts: Fricis	
Kristofs Heirihs Bauers	1724-1741	Ludvigs Bernhards	
Johans Kīns	1742-1768	Kornēlijs Trefners	1904-1905
Adjunkts:		Fricis Ludvigs	
Johans Nikolauss Kīns	1750-1768	Bernhards Kornēlijs	
Johans Nikolauss Kīns	1768-1811	Trefners	1906-1920
Adjunkts: Karls Ernsts		Gustavs Klēmanis	1918-1919
Heinrihs Kīns	1805-1811	Heinrihs Katefelds	1919
Karls Ernsts Heinrihs		Arturs Viotkus	1920
Kīns	1811-1845	Pauls Pellings	1920-1927
Aleksandrs Eberhards		Jānis Lūsis	1927-1944
Ernsts Kīns	1845-1856	Jūlijs Vidulejs	1945-1976
Karls Ernsts Heinrihs		Viktors Pārpucis	1976-1993
Kīns	1856-1859	Jānis Roga	no 1993.g.

IECAVA CHURCH

Iecava church was founded after 1567 Kurland's duke order to found 70 new churches in the duchy. The first wooden building of Iecava church was built in 1576 approximately. In 1633 it was tumbledown, and in 1641 the building of the new stone church started. The tower of church was built only to half. In 1724 the roof of church was torn and in 1763 it caved in. Six years after it divine services took place in some shed. The building started again in 1793 - 1795, when the tower built was finished. The tower was low and heavy. In 1862 rebuilding of the altar and the inside repairs took place, in 1864 the pulpit was replaced, in 1865 new windows were put in. This successful for the church well organized period crowned with the rebuilding of tower, when it got new steeple. The portal of the church was rebuilt at same time with the tower. The small square sacristy was attached to northern side of the altar part in 1881.

The Iecava church had been badly damaged in World War I. After the war the renovation of the church started: in 1924 the tower steeple was renovated, in 1926 - the roof was repaired. Changes of the interior happened in 1934. The ceilings and walls got new paintings with national ornaments. World War II and next 50 years were destructive for Iecava church. In 1944 fire about 20 shells hit to the church. The roof was smashed, there was a big hole in the ceiling, all windows were knocked out and two pilasters of the tower were ruined. In 1946 the parish organized provisional saving activities. The

church was roofed with wood shingles, but storm in 1953 tore off one part of the roof. In 1954 flat provisional roof construction was built, roofed with tarred felt. In April, 1972 the parish room roof torned, but in August fire broke out in the altar part.

In 1976 Bauska district selfgovernment took away the Iecava church to the parish and handed over it to Iecava executive committee. Iecava leaders ordered the church restoration project in 1982 with purpose to use the building as a concert hall. In 1984 the steeple of church tower threatened to fall down and it was torn down.

In 1988 Bauska district council decided to give back the church to the parish. The parish with help of Iecava pagasts, local enterprises and others started to renovation of the church. Today Iecava church has new tile roof and the steeple of the tower.

Iecava church is longitudinal building in the direction of east-west, the massive square tower presses to west side of the church, but in the east side there is smaller and lower polygonal altar part. The gabled tile roof of the church is steep with small concavity. The steeple of tower is made as octagonal pyramidal spire, roofed with tin. The church was built in stone and bricks, plastered and whitewashed. There are four semi-circle windows in the each oblong facade and four windows in the altar part. The each window is divided in two sharp form arches. There is the main entrance of the church in the tower's west facade, it has form of semi-circle arch. The Romanesque motif is used in decoration of the portal and upper edge

of the tower's quadragular part. The decoration of fasades is reserved, only strong profiled cornice maybe is decorative element.

The interior of Iecava church is fully perished. The star wooden vault covered the altar part and three-strait vaults were intended to build in the parish room, but this intention was realized never. The horizontal wood ceiling leaned on six columns in the parish room was built in the 19th century. There was the organ balcony in the west side of the parish room.

The oldest known altar maybe was made at the same time of the stone church building in 1641. The altarpiece "Crucifixion" from this altar painted by artist Markus Shwartz in early Baroque style is remain. In 1862 Jelgava artist J. Doering rebuilt the altar and made new altarpiece "Christ at the Cross". The altar perished in the fire, but the altarpiece cut into pieces is kept in Rundāle palace museum. The pulpit was made in 1864. It and the organ prospect from the early 19th century perished in 1972 disasters.

Almost all of the Iecava church inventory is lost too. Only one tin altar candlestick presented to the church by G. Mihaelis in 1731 and the silver goblet made by Bauska silversmith K. Bush in 1794 are remain. There are two bronze bells made in 1853 in Iecava church tower.

Iecava churchyard started to form at the end of the 16th century. Remarkable landlords, owners of local estates, parsons of Iecava parish and other persons of distinction in Iecava is buried here. In 1804 owner of the Iecava estate count P. von der Pahlen financed building of the cemetery fence and gate. In 1826 the chapel in the cemetery was built specially for buried of count P. von der Pahlen and his wife J. von Shoeping. The family graves of Iecava parsons Kuns from the end of the 18th century and the 19th century situated in the churchyard. There are Germany soldiers' graves from World Wars I and II in the cemetery. Some interesting monuments of memorial sculpture as the grave stone for Elizabeth B. from the early 19th century and grave crosses for sisters Tonn and E. Tiling from 1850-ties place here too.

SATURS

Ievads	3
Būvvēsture	6
Arhitektūra	17
Interjers	21
Iekārta	26
Inventārs	31
Zvani	35
Kapi	37
Mācītāji	46
<i>Iecava church</i>	50

"NOVADS" Nr. 9.
informatīvais biļetens
IECAVAS BAZNĪCA
Reģistrācijas apliecības Nr. 0495

Izdevējs Bauskas novadpētniecības un mākslas muzejs.
Adrese: LV 3901 Kalna ielā 6, Bauskā, tālrunis: 22927, 22197.
Izdevumu finansē Sorosa fonds-Latvija.

Izdevums sagatavots ar Bauskas rajona padomes, Valsts kultūras
pieminekļu aizsardzības inspekcijas, Rundāles pils muzeja un
Bauskas pils muzeja atbalstu.

Tirāža 1000 eksemplāri.
Iespiests "B&S" SIA Bauskas tipogrāfijā
Bauskā, Rīgas ielā 26.
1996

96-4
L 142

